

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Bakalářská práce

Tadeáš Mertlík

Juan Domingo Perón a ideologie peronismu

Juan Domingo Perón and the Ideology of Peronism

Praha 2015

Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Soukup, Ph.D.

Na tomto místě bych chtěl poděkovat mému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Jaromíru Soukupovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při vypracování této práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 13. května 2015

.....
Tadeáš Mertlík

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá postavou Juana Dominga Peróna a ideologií peronismu v Argentině. Zkoumá období od čtyřicátých let dvacátého století, kdy započal Perónův postupný nástup k moci, až po pád jeho režimu v roce 1955. Tato práce analyzuje dalekosáhlé socioekonomické změny, ke kterým došlo během Perónových prvních dvou prezidentských období, jako například výrazné zlepšení životních podmínek nejnižších vrstev společnosti, zejména dělnictva. Zároveň ale zkoumá i rozsáhlé represe, jež režim aplikoval vůči svým odpůrcům. Dále se práce zaměřuje na interpretaci ideologie peronismu a snaží se zjistit jaký význam měly postavy prezidentského páru Juana a Evy Perónových. Na základě primárních pramenů a sekundární literatury přichází práce se závěrem, že postava Peróna byla pro celý režim i ideologii naprosto klíčová, zatímco postava Evy Perónové byla spíše nástrojem peronistické propagandy.

Klíčová slova:

Juan Domingo Perón; Argentina; 40. léta 20. století; 50. léta 20. století; peronismus; Peronistická strana; Eva Perónová

Abstract:

The bachelor thesis deals with the figure of Juan Domingo Perón and the ideology of Peronism in Argentina. It examines the period from the 1940s, when Perón's gradual rise to power began, to the fall of his regime in 1955. The thesis analyzes the far-reaching socio-economic changes, which occurred during the first two Perón's presidential terms, such as the significant improvement of living conditions for the lowest classes in society, especially the working class. But it also examines the widespread repressions, which the regime applied to their opponents. The thesis also focuses on the interpretation of the Peronist ideology and it tries to determine what was the significance of the presidential couple Juan and Eva Perón. Based on primary sources and secondary literature the thesis comes to the conclusion that the figure of Perón was totally crucial for the entire regime and ideology, whilst the figure of Eva Perón was rather a tool of the Peronist propaganda.

Keywords:

Juan Domingo Perón; Argentina; 1940s; 1950s; Peronism; Peronist Party; Eva Perón

Obsah

Úvod	6
1. Juan Domingo Perón	11
1. 1 <i>Dětství, studia a vstup do politiky</i>	11
1. 2 <i>Revoluce roku 1943 a Perónův nástup k moci</i>	14
1. 3 <i>Volby roku 1946</i>	19
2. Perónovo první prezidentské období 1946-1951	23
2. 1 <i>Politický vývoj v Argentině po roce 1946</i>	23
2. 2 <i>Zahraniční politika po roce 1946</i>	25
2. 3 <i>Ústavní reforma roku 1949</i>	27
2.4 <i>Volby roku 1951</i>	29
3. Perónovo druhé prezidentské období 1951-1955	32
3. 1 <i>Politický vývoj v Argentině po roce 1951</i>	32
3. 2 <i>Zahraniční politika po roce 1951</i>	34
3. 3 <i>Rozkol s církví</i>	35
3. 4 <i>Pád Perónova režimu</i>	37
4. Hospodářská situace	39
4. 1 <i>Argentinské hospodářství ve třicátých letech a za druhé světové války</i>	39
4. 2 <i>Argentinské hospodářství za peronismu</i>	40
5. Ideologie peronismu	44
5. 1 <i>Interpretace peronismu</i>	44
5. 2 <i>Peronismus či justicialismus a jeho vymezení ideology peronismu</i>	47
6. Evita	49
6. 1 <i>Dětství a kariéra herečky</i>	49
6. 2 <i>Seznámení s Perónem a Evina aktivita do Perónova nástupu k moci</i>	50
6. 3 <i>Eva Perónová za peronismu</i>	52
6. 4 <i>Význam Evy Perónové pro ideologii peronismu</i>	55
7. Argentinská společnost za peronismu	57
7. 1 <i>Dělnictvo</i>	57
7. 2 <i>Represe</i>	58
7. 3 <i>Rodina a nemanželské děti</i>	60
Závěr	63
Seznam použité literatury	65

Úvod

Období prvních dvou vlád Juana Dominga Peróna mezi lety 1946 a 1955 bylo naprosto zlomovou etapou pro celou argentinskou společnost. Během tohoto období došlo v Argentině k výrazným politickým, ekonomickým a v neposlední řadě také společenským změnám. První významnější předěl v nejnovějších dějinách Argentiny představoval rok 1930. V tomto roce došlo k vojenskému převratu, jenž svrhl vládu Radikální strany, která vládla v Argentině nepřetržitě od roku 1912. Tímto začala v Argentině tzv. *Década Infame*, která skončila dalším vojenským převratem roku 1943. Už právě v této době musíme hledat kořeny společenskopolitických změn, k nimž došlo v Argentině s nástupem Juana Dominga Peróna k moci.

Během *Décady Infame* došlo ke změně politické kultury, neboť byl potlačen parlamentarismus, konstitucionalismus a demokracie, místo toho byla nastolena vláda pevné ruky, již provázela korupce, podvody při volbách a nejrůznější represe. Argentina přitom měla dlouhou tradici parlamentarismu, ústava byla přijata už v roce 1853 a existovala také poměrně silná střední třída a množství významných intelektuálních elit. Argentinská společnost byla i díky vysokému počtu přistěhovalců z Evropy na latinskoamerické poměry velmi vyspělá. V třicátých letech nastaly v Argentině významné změny i po hospodářské stránce, neboť Argentina posílila svoji už tak dost vysokou závislost na britském kapitálu a uspíšila proces industrializace země, který měl dopad na celou argentinskou společnost. S postupem industrializace se začala zvětšovat dělnická třída, noví dělníci se už nerekrutovali z řad přistěhovalců z Evropy, jak tomu bylo v devatenáctém a na počátku dvacátého století, ale přicházeli většinou z provincií, které se začaly vyliďňovat. Právě dělnictvo se stalo oporou Perónovy politiky a také jeho hlavní voličskou základnou.

Bakalářská práce je rozdělena do sedmi kapitol, které jsem poté ještě rozdělil na dílčí podkapitoly. První tři kapitoly se zabývají postavou Juana Dominga Peróna a jeho politikou, zbývající čtyři kapitoly analyzují další fenomény spojené s tímto tématem, konkrétně se jedná o hospodářskou situaci, ideologii peronismu, postavu Evy Perónové a argentinskou společnost za peronismu.

První kapitola rozebírá život a kariéru Juana Dominga Peróna od jeho narození až po nástup do prezidentského úřadu. Nejprve mapuje Perónovo dětství a studia, poté si všímá jeho kariéry na vojenské akademii, prvního manželství a zahraničních zkušeností z Chile a Itálie. V další podkapitole analyzují Perónovu činnost během revoluce roku 1943, jeho

působení v čele Sekretariátu práce a sociálního zabezpečení (*Secretaría de Trabajo y Previsión*, STP) a roli, kterou sehrál při posilování významu odborové centrály Všeobecné konfederace práce Argentinské republiky (*Confederación General del Trabajo de la República Argentina*, CGT). Dále se v této kapitole věnuji dočasnému odstavení Peróna od moci i jeho triumfálnímu návratu 17. října 1945. V poslední části jsem se zaměřil na volební kampaň před nadcházejícími prezidentskými volbami, kapitola končí samotnými volbami a jejich výsledky.

Druhá kapitola je věnována Perónovu prvnímu prezidentskému období mezi lety 1946 a 1951. Na počátku této kapitoly se zabývám politickým vývojem v Argentině, konkrétně unifikací peronistických sil do jediné Peronistické strany (*Partido Peronista*, PP), Perónovým vypořádáním se s konkurenty z CGT a prvním pětiletým plánem. V podkapitole o argentinské zahraniční politice se věnuji vztahům se Spojenými státy, Sovětským svazem, Západním Německem, Španělskem i s dalšími latinskoamerickými státy. Dále se zabývám ústavní reformou roku 1949 a odlišnostmi mezi novou ústavou a starou ústavou z roku 1853. V poslední podkapitole zmiňuji volební kampaň před prezidentskými volbami roku 1951 a jejich výsledky.

Třetí kapitola se zabývá Perónovým druhým prezidentským obdobím mezi lety 1951 a 1955 a má podobnou strukturu jako ta předchozí. Nejprve rozebírá domácí argentinskou politiku, všímá si druhého pětiletého plánu, smrti Evy Perónové i ekonomických problémů a snahy o vstup zahraničních investorů v posledních letech Perónovy vlády. Následuje opět podkapitola o zahraniční politice, ve které jsem se zaměřil na sblížování Argentiny s USA. Poté jsem se zabýval rozkolem peronistického režimu s katolickou církví, který znamenal jednu z posledních ran pro hroutící se režim. V poslední části jsem rozebral pád Perónova režimu.

Ve čtvrté kapitole zmiňuji hospodářskou situaci za peronismu. Nejprve jsem analyzoval specifika argentinské ekonomiky a její proměnu během třicátých let až po nástup Peróna k moci. Poté jsem se věnoval ekonomice za peronismu, která vycházela z obou pětiletých plánů. Nejdříve jsem se zabýval Perónovým velkým znárodňováním a omezováním zahraničního obchodu. Dále jsem se zaměřil na aplikaci podpůrných opatření k větší industrializaci země i na štedrou sociální politiku režimu. V další části jsem popisoval postupný úpadek peronistické ekonomiky, pramenící z přílišného plýtvání zdroji a neúspěšné snahy tento trend zvrátit, mezi něž patřilo hledání nových investorů a otevírání se zahraničnímu obchodu.

Pátá kapitola se zabývá ideologií peronismu. V první podkapitole poskytuje

interpretace peronismu učiněné jinými autory. Zabývá se například interpretací tzv. „třetí cesty“ (třetí pozice, *tercera vía*) mezi kapitalismem a komunismem, potažmo mezi USA a Sovětským svazem, dále se snaží zodpovědět otázku, zda byl peronismus nějakou formou fašismu, respektive se snaží hledat podobnosti mezi těmito dvěma režimy, dále si klade otázky jak vlastně charakterizovat peronismus a za čím stál úspěch Peróna. Ve druhé podkapitole se zabývá tím, jak peronismus sám sebe prezentuje a interpretuje, jakožto myšlenkový koncept, za nímž stál do jisté míry sám Perón, všímám si také rozdílu mezi peronismem a justicialismem.

Šestá kapitola je kompletně věnována Evě Perónové. Zprvu jsem se zabýval jejím dětstvím a kariérou herečky, dále jejím seznámením s Perónem a aktivitou do říjnových událostí roku 1945. V další podkapitole je popisována kariéra Evy Perónové za peronismu, tedy její cesta po Evropě, aktivita v Sekretariátu práce a sociálního zabezpečení i podíl na zavedení volebního práva pro ženy. V další části se věnuji založení Nadace Evy Perónové (*Fundación Eva Perón*), Evině nakonec neuskutečněné kandidatuře na viceprezidentku, její nemoci a tragické smrti. V závěrečné podkapitole jsem se zaměřil na význam, který měla Eva pro peronismus.

Závěrečná sedmá kapitola, týkající se argentinské společnosti za peronismu, je rozdělena na tři podkapitoly. V první z nich jsem se zabýval situací dělnictva od zřízení CGT v roce 1931 až po pro dělníky příznivou peronistickou legislativu, včetně tzv. *descamisados*. V další části jsem se zaměřil na represe peronistického režimu a v poslední podkapitole jsem popisoval situaci argentinské rodiny za peronismu, se zvláštním zřetelem na problematiku týkající se nemanželských dětí.

Hlavní překážkou při psaní bakalářské práce byl relativní nedostatek dostupných primárních pramenů i sekundární literatury, neboť v českém prostředí se problematikou související s Juanem Domingem Perónem, potažmo s peronismem, mnoho autorů nezabývá. Z tohoto důvodu jsem proto převážně volil práce psané ve španělském či anglickém jazyce. Několik prací jsem našel v Národní knihovně České republiky, další se mi podařilo získat v elektronické podobě.

Co se primárních pramenů týče, mohl jsem využít dvou internetových zdrojů, které nabízejí poměrně širokou pramennou základnu ke studovanému období. Na prvním místě bych zmínil server <http://archivoperonista.com/>, na němž lze nalézt všechny nejdůležitější prameny týkající se období peronismu, včetně období, jež strávil Perón v exilu a jeho návratu v sedmdesátých letech. Stránky jsou velice přehledné, prameny jsou rozděleny na dvě podkategorie *discursos* (projevy) a *documentos* (dokumenty), prameny jsou dále řazeny

chronologicky. Tento elektronický archiv obsahuje na 84 prepisů projevů Juana Dominga Peróna a Evy Perónové a 383 nejrůznějších dokumentů od soukromých dopisů až po oficiální materiály. Na serveru lze také nalézt databázi knih zabývajících se peronismem a galerii různých peronistických či antiperonistických plakátů, propagandistických výjevů, obrazů, apod.

Dále jsem čerpal ze serveru <http://www.elhistoriador.com.ar/archivo.php>, který se zabývá všeobecně historií Argentiny, přičemž příslušné kapitoly se věnují peronismu. Ředitelem a hlavním editorem serveru je argentinský historik Felipe Pigna. Pod záložkou *archivo* (archiv) lze nalézt dějinnou syntézu a množství nejrůznějších článků a životopisů, jejichž autorem je Felipe Pigna. Co se týče původních pramenů, nabízí server pod stejnou záložkou nejdůležitější dokumenty argentinské historie, statistická data a rozhovory, včetně čtyř rozhovorů s Juanem Domingem Perónem.

Při psaní bakalářské práce jsem zejména čerpal z těchto následujících monografických prací. Na prvním místě bych zmínil monografii českého historika Jiřího Chalupy, který se specializuje na dějiny Španělska a latinskoamerických zemí, *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile z cyklu Dějiny států*, jež vychází v nakladatelství Lidové noviny. S výjimkou článku *Věčné návraty Johna Sundayho. Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu* od téhož autora se jedná o jediný česky psaný text, který jsem během vypracování práce používal. Chalupova práce zachycuje dějiny Argentiny komplexně a i pro mnou zkoumané období nabízí dostatek užitečných informací. S touto knihou jsem pracoval zejména při psaní kapitol týkajících se soukromého a politického života Juana Dominga Peróna a politického vývoje za peronismu. Chalupovu práci jsem využil i při psaní kapitoly o argentinském hospodářství, neboť k tomuto tématu nabízí poměrně širokou škálu informací, včetně statistických údajů.

Další monografií, se kterou jsem pracoval, je převážně biografická kniha *Perón, o, El espíritu del pueblo* (Perón, aneb duch národa), jejímž autorem je Španěl Fernando Alonso Barahona. Ve své knize se Alonso Barahona zabývá komplexně postavou Juana Dominga Peróna. Kniha ale není pouze výlučně biografická, zabývá se také specifiky peronismu, jakožto ideologie a jednu kapitolu také věnuje Evě Perónové. Alonso Barahona se ve své práci na rozdíl od této mé bakalářské práce zabývá i obdobím, které strávil Perón v exilu a jeho třetím prezidentským obdobím. Z této knihy jsem čerpal obzvláště při psaní kapitol týkajících se Perónova života a politického vývoje.

Velmi cennou monografickou prací a do jisté míry i primárním pramenem je práce amerického politologa George I. Blankstena *Perón's Argentina* (Perónova Argentina).

Blanksten psal svoji práci už během padesátých let a čerpal hlavně z vlastních zkušeností, neboť mezi lety 1950 a 1951 v Argentině působil jako vědecký pracovník. Jeho kniha je tedy oproti novějším publikacím, psaným s odstupem, odlišná. Obsahuje mnoho velmi zajímavých detailů, zvláště právě pro období, které strávil Blanksten v Argentině. Tím, že se jedná o práci zahraničního autora, přináší také odlišný pohled. Z této knihy jsem čerpal zejména při psaní kapitoly o ideologii peronismu, jejíž základní ideologické postuláty dokázal Blanksten stručně charakterizovat. Blankstenovu práci jsem také částečně využíval při psaní částí o politických dějinách.

V případě kapitoly o Evě Perónové jsem čerpal nejvíce z monografie *Evita*, jejíž autorkou je původně španělská historička Marysa Navarrová, jež ale studovala a žije v USA, jedná se o velmi zdařilé a obsáhlé dílo. Při psaní kapitol o hospodářské situaci a o argentinské společnosti za peronismu jsem využíval sborníku s velice výstižným názvem *Juan Perón and the reshaping of Argentina* (Juan Perón a přetváření Argentiny), na němž se podílelo více autorů v čele s americkým politologem Frederickem C. Turnerem. A konečně většinu kapitol mé práce jsem konzultoval s postřehy z díla argentinského historika Luise Alberta Romera *Breve historia contemporánea de la Argentina* (Stručné soudobé dějiny Argentiny). Romero v této práci zachycuje nejdůležitější události z novodobé argentinské historie, tato práce mi posloužila jako cenný nástroj při srovnávání a ověřování faktů načtených v jiných publikacích.

Pro Perónovu ideologii používám ve své práci pojem *peronismus*, ačkoliv v pozdějších letech své vlády ji sám Perón označoval jako *justicialismus*, a vlastně ji tak označují i dnešní peronisté. Termín peronismus jsem zvolil, protože jej upřednostňují takřka všichni současní historici, s jejichž pracemi jsem měl možnost se setkat. Termín peronismus podle mne lépe vystihuje ideologii peronismu, neboť tím, že je v jeho názvu obsaženo jméno jejího zakladatele, hlavního ideologa i hlavního představitele, ukazuje, do jaké míry byl Juan Domingo Perón pro svoji ideologii a potažmo pro celou historii moderní Argentiny důležitý. Termín justicialismus mi oproti tomu přijde více ideologický, neboť se snaží vyzdvihnout důraz na spravedlnost (*justicia*) a upozadit vůdcovský princip, který byl ale pro celý ideologický systém klíčový.

1. Juan Domingo Perón

1.1 Děťství, studia a vstup do politiky

Podle většiny autorů se Juan Domingo Perón narodil 8. října 1895 v městečku Lobos, na jihu provincie Buenos Aires.¹ Narodil se jako nemanželské dítě (*hijo natural*),² jeho otec Mario Tomás Perón a matka Juana Salvadora Sosová už sice tou dobou spolu žili a dokonce už měli jedno dítě, vzali se ale až 25. září roku 1901 v Santa Cruzu. Perón měl původně studovat medicínu, nakonec se ale rozhodl pro vojenskou kariéru a v roce 1911 byl přijat na střední vojenskou školu *Colégio militar de la Nación*, po jejímž absolvování obdržel hodnost podporučíka pěchoty.³ V mládí se věnoval mnoha sportům, znamenitě boxoval, hrál fotbal a basketbal. Vynikal ale především v šermu, kterému se úspěšně věnoval i během svých pozdějších studií. Koncem roku 1919 byl povýšen na nadporučíka a v rámci praxe začal učit na Škole pro poddůstojníky Sargenta Cabrala (*Escuela de Suboficiales Sargento Cabral*). Mezi lety 1926 až 1928 studoval na nejvýznamnější argentinské vojenské akademii *Escuela Superior de Guerra*, kde obdržel titul důstojníka generálního štábu (*Diploma de Oficial de Estado Mayor*), který získávali jen ti nejlepší studenti.⁴ Perón tedy dosáhl komplexního vojenského vzdělání nejvyšší úrovně.

Dne 5. ledna 1929 se Perón poprvé oženil. Za ženu si vzal Aurelii Gabrielu Tizónovou, kterou přezdíval *Potota*.⁵ Aurelia pocházela ze střední třídy, byla zbožná,

¹ Kromě oficiální verze ale existují i další. Podle historika a Perónova osobního přítele Enriqueho Pavóna Pereyry se Perón narodil už 7. října 1893 v Roque Pérez, který leží taktéž v provincii Buenos Aires. Data měla pravděpodobně zfalšovat Perónova babička z otcovy strany Dominga Duteyová, která jej vychovávala. Měla tak učinit, když se mladý Perón hlásil na vojenskou akademii, neboť Lobos byla lepší adresa a Perón měl tak větší šanci se na školu dostat. Podle svědectví doktora Hipólita Barreira byl navíc dům č. 1380 v Lobos, který je považován za oficiální Perónovo rodiště, postaven nejdříve roku 1925. Enrique Pavón Pereyra k Perónovu narození řekl: „*Jen málo lidí mělo s Juanem Domingem Perónem tak blízký vztah jako já. Mnohokrát mi vyprávěl o svém dětství v Roque Pérez a jak se málem utopil, když spadl do studny v onom domě. (...) Mám 24 Perónových dopisů, ve kterých požaduje, aby dům v Roque Pérez nebyl prodán, protože to bylo jediné skutečné místo, kde se narodil.*“ Oficiální křestní list, kde je Perón uveden s příjmením po matce, jako Juan Domingo Sosa ale udává datum 7. října 1893 v Lobos. Na druhou stranu křestní list byl vystaven až 14. ledna 1898. Srov. ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, Madrid: Criterio Libros, 2003, s. 33-34; PEREYRA, Enrique P. *Opiniones de todos los colores*, Clarín, 22. Října 2001, in: <http://edant.clarin.com/diario/2001/10/22/s-04101.htm>, [12/5/2015]; *Libreta de bautismo de Juan Perón, 14. ledna 1898*, in: <http://archivoperonista.com/documentos/acta/1898/libreta-bautismo-juan-peron/>, [12/5/2015].

² *Hijo natural* (dítě nesezdaného páru), viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 3 *Rodina a nemanželské děti*.

³ Srov. VECCHIONI, Domenico. *Juan Domingo Perón nel centenario della nascita*, in: Rivista di Studi Politici Internazionali, Řím: Maria Grazia Melchionni, duben - červen 1996 r. 63, č. 2, s. 294; PIGNA, Felipe. *Juan Domingo Perón*, in: <http://www.elhistoriador.com.ar/biografias/p/peron.php>, [12/5/2015].

⁴ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 37.

⁵ Potota znamená v argentinské španělštině v dětské mluvě „krásná“. Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*. Buenos Aires: Planeta, 1994, s. 33-36.

vzdělaná, mluvila výborně anglicky, hrála na kytaru a na klavír a malovala akvarely. Živila se jako učitelka na základní škole. V té době byl i sám Perón učitelem. Působil na místě, které znal velmi dobře už z dob svých studií, tedy na vojenské akademii *Escuela Superior de Guerra*, kde přednášel o vojenské historii.⁶ Díky působení na vojenské akademii *Escuela Superior de Guerra* získal Perón kontakty na přední armádní kruhy. Moc armády jako instituce tou dobou v Argentině značně rostla.

Na sklonku dvacátých let stál v čele Argentiny prezident Hipólito Yrigoyen, jednalo se o zkušeného politika z řad radikálů (*Unión Cívica Radical*, UCR).⁷ Yrigoyen poprvé vládl už po první světové válce, tedy v období, ve kterém Argentina velmi zbohatla. Těžká ekonomická situace způsobená Velkou hospodářskou krizí, na kterou ve svém pokročilém věku nedokázal adekvátně reagovat, zavinila, že se proti němu začala tvořit široká opozice, která jej chtěla odstranit.⁸ Dne 6. září 1930 došlo k vojenskému převratu, do jehož čela se postavil generál José Félix Uriburu, který se stal také prezidentem. Perón sice s převratem souhlasil, sympatizoval ale spíše s blokem generála Agustína Pedra Justa, který byl ministrem války v Alvearově vládě. Uriburova vláda se stala velmi brzo nepopulární, neboť jeho vládnutí provázely nejrůznější represe.⁹ V nastalé situaci začal získávat navrch právě generál Justo. Uriburu byl posléze dotlačen k předčasným volbám, které se konaly v listopadu 1931 a generál Justo v nich jednoznačně zvítězil. S Justovým nástupem se opět poněkud proměnila mocenská situace, rozhodující slovo si však podržela armáda. Během Justovi vlády došlo ke sblížení Argentiny s Velkou Británií. Nekalé praktiky ohledně voleb nicméně probíhaly i za Justovy vlády. Běžnou praxí byly podvody s volebními

⁶ Perón byl odborníkem na vojenskou strategii a na vojenskou historii. Během své učitelké kariéry publikoval práce o východní frontě v první světové válce a o Rusko-Japonské válce. V roce 1931 vydal práci „Východní fronta světové války roku 1914“ (*El Frente Oriental de la Guerra Mundial de 1914*) a roku 1932 „Poznámky k vojenským dějinám“ (*Apuntes de Historia Militar*). Srov. NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 55; ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 43.

⁷ Radikální občanská unie (*Unión Cívica Radical*, UCR, radikálové) byla tradiční argentinskou stranou, která vznikla 17. listopadu 1892 jako opozice proti konzervativní a elitářské vládě oligarchie. Ideologicky je lze označit za liberálně-socialistickou či sociálnědemokratickou stranu s revoluční rétorikou. Radikálové se dostali k moci v souvislosti s přijetím tzv. *Ley Sáenz Peña* (Zákon Sanénze Peňi), k němuž došlo 10. února 1912. Zákon rozšiřoval volební právo na všechny dospělé muže a zajišťoval demokratický průběh voleb. Díky tomuto zákonu vládli radikálové nepřetržitě až do roku 1930. Prvním prezidentem z řad radikálů se stal Hipólito Yrigoyen (1916-1922), pak jej vystřídal Marcelo Torcuato de Alvear (1922-1928), po něm vládl znovu opět Yrigoyen (1928-1930). Srov. BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, New York: Russell, 1967, s. 366-370, SMITH, Peter H. *Social Mobilization, Political Participation, and the Rise of Juan Peron*, in: *Political Science Quarterly*, New York: The Academy of Political Science, březen 1969, r. 84, č. 1, s. 34

⁸ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 29-30, 42-43.

⁹ Na politické scéně převládla korupce, byl vyhlášen výjimečný stav, bývalý prezident Yrigoyen musel nastoupit do vězení, stejně jako mnozí příslušníci politické opozice. Proslýchalo se, že mezi metody, jež byly používány ke zjednání poslušnosti, patřilo i mučení. Srov. ALONSO BARAHONA, Fernando A. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 42-43; CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, Praha: Lidové noviny, Dějiny států, 1999, s. 184-185.

listinami, účast „mrtvých duší“, i skupinky najatých výtržníků, kteří narušovali řádný průběh voleb. Na druhou stranu ale došlo ke zmírnění represí.¹⁰

Mezitím však Perón pokračoval ve své vojenské kariéře. Dne 26. února 1936 byl odeslán na velvyslanectví do Chile, kde působil jako vojenský atašé. Přestože svoji misi vedl převážně úspěšně, zneprátelil si zde Eduarda Lonardiho, který se stal mimochodem v padesátých letech argentinským prezidentem. Lonardi Peróna obvinil ze špionáže, kvůli čemuž musel Perón svoji misi ukončit a vrátit se domů.¹¹ V roce 1938 se tedy vrátil do Argentiny, shodou okolností právě v době, kdy vypršel Justův prezidentský mandát. Justovým nástupcem se stal Roberto Marcelino Ortiz, který usiloval o to, aby byla obnovena částečná kontinuita s liberálně-konzervativním režimem, který padl v roce 1930.¹² Peróna navíc po jeho návratu zasáhla smutná zpráva, neboť tou dobou lékaři jeho ženě diagnostikovali rakovinu dělohy. Aurelia Perónová zemřela 10. září 1938, manželství tedy trvalo pouze devět let. Tato událost mu naprosto změnila život. Ovdovělý Perón se rozhodl, že začne cestovat. Jelikož hovořil plyně italsky, vypravil se v únoru 1939 do Itálie, kde chtěl zkompletovat svá vojenská studia. Zde v Perónovi zanechal hluboký dojem Benito Mussolini a jeho italský fašismus.¹³ Roku 1939 se stal Perón vojenským atašé v Itálii a v této funkci setrval až do roku 1941. Dne 3. června 1940 se prý Perón s Mussolinim setkali osobně, neexistují o tom však žádné důkazy.¹⁴ Perón v Itálii pobýval až do konce roku 1941, kdy se opět vrátil do Argentiny. Po svém návratu byl téhož roku povýšen na plukovníka a následně pověřen generálem Edelmirem Juliánem Farrellem, aby provedl inspekci horských divizí. S tímto typem bojových jednotek měl zkušenosti mimo jiné ze svého pobytu v Itálii.

Za druhé světové války se Argentina rozhodla zachovat neutralitu, podobně jako za první světové války, což se jí tenkrát velmi vyplatilo. S vojenskými úspěchy hitlerovského Německa však sílily hlasy argentinských, protiamericky orientovaných nacionalistů, aby Argentina zachovala k Německu vstřícnější postoj. Ortiz se sice stavěl proti Ose, ale jeho

¹⁰ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 186, 190.

¹¹ Srov. ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 46; VECCHIONI, Domenico. *Juan Domingo Perón nel centenario della nascita*, s. 295

¹² ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 48.

¹³ Podle Perónových vlastních slov ho nejvíce zaujala obrovská participace občanů, s jakou se nikdy předtím nesetkal: „*Italský fašismus vedl lidové organizace k efektivní účasti na veřejném životě, která bývala lidu vždy odepírána. Před Mussoliniho nástupem k moci šel národ jednou cestou a lid druhou, přičemž lid neměl nikdy na národ nikdy žádný vliv. [...] V Německu došlo k úplně stejnému jevu, byl nastolen organizovaný stát pro dokonale řízenou společnost a pro dokonale řízený lid; společnost, ve které se stát stal nástrojem lidu, jehož reprezentace byla, podle mého soudu, efektivní. Myslel jsem, že taková by měla být forma vlády budoucnosti, čili, skutečná lidová demokracie, skutečná sociální demokracie.*“ LUCA DE TENA, Torcuato, Juan Domingo PERÓN, Luis CALVO a Esteban PEICOVICH. *Yo, Juan Domingo Perón: relato autobiográfico*, Barcelona: Editorial Planeta, 1976, s. 29.

¹⁴ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 47.

zdravotní stav mu nedovolil pokračovat ve své funkci, neboť trpěl diabetickými záchvaty. Nemocný Ortiz 27. června 1942 odstoupil a na jeho pozici se posunul dosavadní viceprezident Ramón S. Castillo. Nový prezident Castillo se pokusil zrychlit legislativní proces, a začal proto vládnout pomocí dekretů.¹⁵ Proti Castillově vládě se postupně utvořila silná opozice radikálů. Na konec roku 1943 byly naplánovány prezidentské volby. Volby se však nakonec neuskutečnily, ještě dříve totiž přišel další státní převrat. Svržením prezidenta Castilla, které proběhlo 4. června 1943 a opět bylo provedeno armádními důstojníky, skončila tzv. *Década Infame*.¹⁶ V tomto státním převratu sehrál velmi významnou roli i Juan Domingo Perón.

1. 2 Revoluce roku 1943 a Perónův nástup k moci

Dne 4. června 1943 proběhl vojenský převrat, který byl namířen proti Castillově vládě. Castillovi bylo vyčítáno vykonávání funkce pomocí prezidentských dekretů a přílišná orientace na Osu. Převrat provedla důstojnická klika s názvem Skupina sjednocených důstojníků (*Grupo de Oficiales Unidos*, GOU).¹⁷ Tato frakce vznikla v březnu 1943, u jejího založení stáli podplukovníci Miguel Ángel Montes a Urbano de la Vega. Mezi nejsilnějšími muže frakce patřil i Juan Domingo Perón.¹⁸ GOU chtěla především zabránit prezidentské kandidatuře Robustiana Patróna Costase, konzervativního politika, kterého podpořil odstupující Castillo, dále chtěla potlačovat činnost komunistů a zachovat neutralitu ve druhé světové válce. První dny po převratu však byly velmi chaotické a nebylo zřejmé na čí stranu se „nová Argentina“ přidá. Státní převrat proto zprvu uvítali i radikálové a Washington.¹⁹

¹⁵ Castillo tento způsob vlády obhajoval údajným nebezpečím, které podle jeho názoru způsobil japonský útok na Pearl Harbor. Viz CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 194.

¹⁶ Jako *Década Infame* (Hanebné či Neslavné desetiletí) 1943 bývá v argentinské historiografii označováno období mezi státními převraty v letech 1930 a 1943. Tento termín použil poprvé argentinský nacionalistický novinář José Luis Torres, který tím chtěl poukázat na přemíru korupce, podvodů při volbách a i na nacionalisty kritizovanou ekonomickou závislost na Velké Británii. Více neutrální, avšak zřídka užívaný název pro toto období je *Restauración Neconservadora* (Neokonzervativní restaurace), Srov. BUCHRUCKER, Cristián. *Nacionalismo y peronismo: la Argentina en la crisis ideológica mundial (1927-1955)*, Buenos Aires: Editorial Sudamericana, Colección Historia y cultura, s. 105-106; NAVARRO, Marysa: *Evita*, s. 45.

¹⁷ Zkratka GOU měla více významů. Nejběžněji se uvádí význam *Grupo de Oficiales Unidos* (Skupina sjednocených důstojníků). Zkratka mohla ale také znamenat *Grupo Organizador y Unificador* (Organizující a sjednocující skupina) či heslo *¡Gobierno!*, *¡Orden!*, *¡Unidad!* (Vláda!, Řád!, Jednota!). Srov. CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 196; ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 50; VECCHIONI, Domenico. *Juan Domingo Perón nel centenario della nascita*, s. 295.

¹⁸ K dalším významným představitelům frakce patřili kromě Peróna: Juan Carlos Montes (bratr Miguela Ángela Montese), Agustín de la Vega (bratr Urbana de la Vegy), Emilio Ramírez, Aristóbulo Mittelbach či Arturo Saavedra. Viz SALA, Rodolfo. *¿Por qué el peronismo no recuerda el 4 de junio de 1943 siendo que es su fecha fundacional?*, in: http://www.historiaconopinion.com.ar/index.php?option=com_content&view=article&id=242:el-4-de-junio-de-1943&catid=38:actualidad&Itemid=71, [12/5/2015].

¹⁹ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 195.

Prezidentem se stal nejprve generál Rawson, byl ale příliš probritský, takže hrozilo porušení neutrality, kterou důstojníci z GOU požadovali. Rawsonova pozice kvůli tomu velmi oslabila, až byl nakonec sesazen, přičemž vládl pouze několik dní. Ve funkci jej nahradil generál Ramírez, ministr války v Castillově i Rawsonově kabinetu. Novým ministrem války se stal generál Farrell. Perón, který byl Farrellovým blízkým spojencem se stal jeho tajemníkem. V nové vládě zasedly většinou neznámé tváře z vojenských kruhů, jejichž politické preference nebyly často čitelné, proto s vládou zprvu sympatizovali i někteří radikálové a nacionalisté. Během Ramírezovy vlády pokračovaly represe, namířené zejména proti komunistům. Ti byli zbavováni funkcí a často i vězněni.

Moc Peróna a jeho spojenců opět vzrostla, když byl v říjnu 1943 Farrell jmenován viceprezidentem a sám Perón pověřen vedením Národního úřadu práce (*Departamento Nacional del Trabajo*). Ten byl 27. listopadu 1943 Perónem přeměněn na nový úřad, který nesl název Sekretariát práce a sociálního zabezpečení (*Secretaría de Trabajo y Previsión*, STP, jednalo se v podstatě o ministerstvo).²⁰ Cílem úřadu bylo reorganizovat odbory a skrze ně ovlivňovat masy. Snažil se zejména o integraci dělníků, které chtěl jednak získat pro svoji věc a současně také zabránit jejich organizaci do komunistických či socialistických odborů. Z pozice vedoucího STP vydal Perón několik dekretů na podporu dělnictva, jednalo se zejména dekret o zvýšení platů, o prodloužené pracovní dovolené, o novém systému penzijního zabezpečení, na němž se museli povinně podílet zaměstnavatelé, o sociálních bytech, o odškodnění za pracovní úrazy a podobně. Ve sporech mezi zaměstnanci a zaměstnavateli stál Perón takřka ve všech případech na straně stávkujících dělníků.²¹

Perón chtěl, aby bylo co možná nejvíce zaměstnanců organizováno v odborech a zároveň, aby existovala pouze jediná odborová organizace. Touto organizací se měla stát Všeobecná konfederace práce Argentinské republiky (*Confederación General del Trabajo de la República Argentina*, CGT), která existovala už od roku 1931. Perón byl ve své činnosti úspěšný, neboť počet členů CGT prudce rostl.²² Perón své sociální reformy víceméně úspěšně obhajoval u velkopodnikatelů, kterým tvrdil, že pokud nedojde k zlepšení kvality života nižších vrstev dobrovolně, mohly by si jej vynutit násilím, tedy divokou revolucí komunistického typu.²³ Se svým cílením na dělníky se Perón začal postupně stále více

²⁰ Srov. BLANKSTEN, George I. Perón's Argentina, s. 55; VECCHIONI, Domenico. *Juan Domingo Perón nel centenario della nascita*, s. 296-297.

²¹ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 199.

²² Viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 1 *Dělnictvo*.

²³ Ve svém projevu Perón řekl: „Páni kapitalisté, nelekejte se mého syndikalismu, kapitalismus nikdy předtím nebyl tak bezpečný... To, co chci, je, aby stát organizoval dělníky, aby je řídil a ukazoval jim směr a takovým způsobem, aby se neutralizovaly nebezpečné revoluční proudy a hnutí, které by jinak mohly ohrozit naši

odklánět od důstojníků z GOU, a naopak se snažil hledat spojence právě mezi odborovými předáky, které sám dosazoval, zatímco ti propuštění, zejména z řad komunistů, byli často pronásledováni.²⁴ Pod dojmem hroučících se pozic hitlerovského Německa, rozvázala Argentina na začátku roku 1944 vztahy s Osou, které udržovala od Ramírezova nástupu k moci.

Ve vedení státu se mezitím vyprofilovaly dvě mocenské skupiny. Jedna skupina se sdružovala kolem prezidenta Ramíreze a druhá kolem Farrella a Peróna. V té době už začala Ramírezova pozice postupně slábnout. Dne 23. února se naposledy sešly špičky GOU, které na své schůzi rozhodly, že budou požadovat Ramírezovu rezignaci a také se dohodly na rozpuštění organizace, která už splnila svůj účel. Když Ramírez pochopil, že je jeho situace bezvýchodná, rozhodl se, že raději odstoupí dobrovolně. Učinil tak 24. února 1944, přičemž na uvolněné prezidentské křeslo sám delegoval generála Farrella. Prezidentem se tedy stal generál Farrell. Perón, coby jeden z Farrellových nejbližších spojenců se stal v únoru 1944 ministrem války a v červenci téhož roku i viceprezidentem.²⁵

Formálně druhý nejvýznamnější muž Argentiny Juan Domingo Perón ve svých rukou kumuloval funkci viceprezidenta, ministra války i vedoucího muže Sekretariátu práce a sociálního zabezpečení. Navíc ze své pozice řídil i největší odborovou centrálu *Confederación General del Trabajo*. Perónovy snahy směřovaly k nastolení režimu podobnému korporativismu italského typu. Mnozí podnikatelé a takřka všichni intelektuálové začali Peróna obviňovat z demagogického fašismu.²⁶ K výraznému zlepšení sociálních poměrů přispěly Perónovy sociálně orientované dekrety. Z funkce vedoucího představitele STP práce vydal Perón 8. října 1944 dekret o Postavení zaměstnance v zemědělství (*Estatuto del Peón*).²⁷ Co se zahraniční politiky týče, snažila se Argentina udržet neutralitu i když za to byla mnohokrát kritizována Spojenými státy, a to i v pokročilých letech války, kdy se už pozice Německa hroutila. Lepší vztahy mezi Argentinou a USA zavládly s nástupem nového sekretáře USA pro latinskoamerické záležitosti, jímž se stal na počátku roku 1945 Nelson Rockefeller. V březnu 1945 se konala celoamerická konference v mexickém Chapultepecu. Zúčastněné státy požadovaly, aby Argentina přijala všechny rezoluce konference a aby vyhlásila válku alespoň jednomu státu Osy. Dne 27. března 1945

poválečnou kapitalistickou společností.“ Viz CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 200.

²⁴ Viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 2 *Represe*.

²⁵ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 62-63.

²⁶ Srov. CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 200; VECCHIONI, Domenico. *Juan Domingo Perón nel centenario della nascita*, s. 296.

²⁷ Dekret *Estatuto del Peón* výrazně zlepšoval životní podmínky zemědělských dělníků. Viz: *Estatuto del Peón*, 08. října 1944, in: <http://archivoperonista.com/documentos/decretos/1944/estatuto-peon/>, [12/5/2015].

Argentina vyhlásila válku Německu a Japonsku a USA na oplátku plně uznaly Farrellovu vládu.²⁸ Díky vyhlášení války státům Osy byl také Argentíně umožněn vstup do OSN, ke kterému došlo 24. října 1945. Po smrti Franklina D. Roosevelta a nástupu Harryho Trumana do Bílého domu se stal novým velvyslancem v Argentíně Spruille Braden, známý svým nekompromisním postojem k fašismu a autoritativním režimům.²⁹

Proti vojenskému režimu v Argentíně se brzy postavily všechny tradiční politické strany. Socialisté a komunisté označovali režim za fašistický, popřípadě klerofašistický, konzervativcům zase vadila akcentovaná sociální politika. Radikálové viděli v Perónovi nebezpečného konkurenta, který cílí na stejnou voličskou skupinu. Opoziční strany se rozhodly, že mezi sebou naváží užší spolupráci. Jejich zástupci se proto koncem srpna 1945 seskupili v blok s názvem Výbor demokratické spolupráce (*Junta de Coordinación Democrática*), kde chtěli koordinovat své společné cíle.³⁰ V jejich řadách se objevili i demokraticky smýšlející nestranické elity a členové akademické obce. Opozici také podporovaly tradiční velké deníky, zejména *La Prensa*.³¹ Základními kameny, na kterých chtěli stavět, byla ústava, svoboda a demokracie. Příznivci těchto tradičních demokratických stran se taktéž nechtěli nechat zahanbit, proto uspořádali manifestaci na jejich podporu a proti Perónovi. Ta se konala 19. září 1945 v Buenos Aires a do dějin vstoupila pod názvem *Marcha de la Constitución y la Libertad* (Pochod ústavy a svobody). Manifestace se účastnily špičky z řad radikálů, socialistů, komunistů i konzervativců. Celková účast se údajně pohybovala mezi 200 tisíci až 800 tisíci manifestujícími.³² Farrell oznámil, že prezidentské volby by se měly konat ještě do konce roku.

Perón však mezitím získal dalšího významného spojence v řadách církve. Církev se ostře vymezovala vůči těm stranám, které požadovaly oddělení státu od církve, legalizaci rozvodů a sekularizaci školství. Tyto body měly v programy tradiční strany, jako radikálové, socialisté a komunisté, naproti tomu Perón ve svém programu o těchto bodech nehovořil. Argentínští biskupové vydali během kampaně biskupský dopis, který poté prezentovali věřícím během bohoslužeb. V dopise je nabádali, aby nevolili strany, jež chtěly prosadit výše uvedené body. Věřící měli naopak volit toho, který bojuje proti komunismu a zavedl výuku

²⁸ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 408.

²⁹ ZANATTA, Loris. *Perón y el mito de la nación católica: Iglesia y Ejército en los orígenes del peronismo (1943-1946)*, Buenos Aires: Editorial Sudamericana, Colección Historia y cultura, 1999, s. 191.

³⁰ RUSSO, Carlos. *La Unión Democrática*, in: *Historia integral argentina, El peronismo en el poder*, Buenos Aires: Centro editor de América Latina, 1973, s. 132.

³¹ *La Prensa*, v překladu "tisk", je tradiční argentinský deník, zastávající liberálně-konzervativní postoje. Viz PENN, Dorothy. *La Prensa -- Argentina's Spokesman for Freedom*, in: *Hispania*, American Association of Teachers of Spanish and Portuguese, listopad 1946, roč. 29, č. 4, s. 559-560.

³² Srov. NAVARRO, Marysa: *Evita*, s. 58; BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 57.

náboženství ve školách, což učinil Perón.³³

Armádní špičky se nakonec rozhodly, že už nebudou Perónovu silnou pozici tolerovat. Protiperónsky naladěná byla zejména skupina kolem generála Eduarda Ávalose. Dne 9. října 1945 proto vyzvaly Farrella, aby Peróna odvolal s okamžitou platností ze všech svých funkcí, čili z funkce viceprezidenta, ministra vnitra a vedoucího muže Sekretariátu práce a sociálního zabezpečení. Farrell nakonec podlehl a k odvolání Peróna ze všech funkcí svolil. Perón se podvolil a na rezignaci přistoupil. Aby si odstupující plukovník ještě více zavázal dělníky, vydal zákon o všeobecném zvýšení platů a o zvláštní prémii, která měla být vyplacena 12. října. V rozhlase také naposledy promluvil k dělníkům, čímž si získal ještě větší sympatie. Všechna tato opatření učinil Perón se zjevnou vírou v to, že se jednou vrátí a vše náležitě zužitkuje. Poté byl Perón zadržen federální policií a odeslán do vězení na ostrově Martín García.³⁴ V této chvíli se zdálo, že generál Ávalos, který se stal novým ministrem války, uspěl.

Veřejné mínění ale se zatčením Peróna nesouhlasilo, v zemi se zvedla prudká vlna nevole proti Farrellovi a Ávalosovi. Nejhlasitější byli zejména odboráři a dělníci, které si Perón získal svými dekrety. Perón mezitím ve vězení onemocněl, a proto byl převezen do vojenské nemocnice v Buenos Aires, kde se postupně jeho stav zlepšoval. 17. října 1945 se stalo centrum Buenos Aires dějištěm obrovské lidové manifestace na podporu Peróna a proti Farrellovi a Ávalosovi.³⁵ Tato manifestace byla také důraznou odpovědí na manifestační pochod přívrženců tradičních stran *Marcha de la Constitución y la Libertad*. Tuto manifestaci, která se konala na náměstí *Plaza de Mayo* (Květnové náměstí) před palácem *Casa Rosada* (Růžový dům), svolali odboroví předáci, spojenci Peróna. Na manifestaci byla také ohlášena generální stávka, která byla vyhlášena na následující den 18. října 1945, zorganizovala ji CGT, klíčovou roli zde sehrál zejména odborový předák Cipriano Reyes.³⁶ Demonstrující si vyžadovali Peróna a Farrell, který už neměl co ztratit, jim vyhověl. Perón byl tedy propuštěn a přivezen na manifestaci.

Na balkóně prezidentského sídla se objevil Farrell a po jeho boku Perón. Farrell pokrytecky tvrdil, že jsou blízcí přátelé a dělal jako by Peróna předtím neznal. Perón se chopil příležitosti, náležitě poděkoval nadšenému davu a pateticky ohlásil, že se rozhodl

³³ Srov. ZANATTA, Loris. *Perón y el mito de la nación católica: Iglesia y Ejército en los orígenes del peronismo (1943-1946)*, s. 241-248; ROMERO, Luis Alberto. *Breve historia contemporánea de la Argentina*, Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica, Sección de obras de historia, 2001, s. 102.

³⁴ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 65-66.

³⁵ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 101-102.

³⁶ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 68.

ukončit svoji vojenskou kariéru.³⁷ Mimo to také potvrdil, že bude kandidovat na prezidenta. Den 17. říjen byl poté vyhlášen státním svátkem jako Den věrnosti (*Día de la Lealtad*). O manifestaci byl mezi Argentinci obrovský zájem, údajně se jí účastnily statisíce lidí.³⁸ Manifestace měla také důležitý sociálně-psychologický rozměr, neboť se jednalo o první případ, kdy se nižší vrstvy společnosti z chudých předměstí Buenos Aires, opozicí posměšně označované jako *chusma* (lůza, chátra), masově dostaly do bohatých čtvrtí centra města a uviděly, v jakém luxusu zdejší obyvatelé žili. Jedná se o naprosto zlomový okamžik pro celou argentinskou společnost, právě zde se konstituovala pro peronismus zásadní identita tzv. *descamisados*.³⁹ Manifestace byla velmi dobře zorganizovaná a účast na ní byla vskutku masová. Jednotliví lidé se jí často účastnili spontánně poté, co viděli kolem své dílny plynout davy demonstrantů na *Plaza de Mayo*, přičemž mnozí účastníci demonstrace ani nebyli předem obeznámeni s Perónovou činností.⁴⁰

1. 3 Volby roku 1946

V duchu předešlých událostí vytvořili Perónovi přívrženci 24. října 1945 novou politickou stranu, která nesla název Strana práce (*Partido Laborista*, PL).⁴¹ Její nejvyšší členové pocházeli především z řad odborářů. V čele strany stanul odborářský boss Luis Gay, další důležitou postavou byl Cipriano Reyes. V reakci na vznik Strany práce se tradiční strany sdružily do nové koalice, tzv. Demokratické unie (*Unión Democrática*, UD).⁴² V jejích řadách se objevili zástupci radikálů, socialistů, komunistů a progresivních

³⁷ Ve svém projevu Perón oznámil rezignaci na svoji pozici v armádě: „*Odevzdávám tedy slavnou a posvátnou uniformu, jež mi svěřila vlast, abych si oblékl civilní oděv a splýnul s touto trpící masou, jež práci utváří velikost země.*“ *Discurso ante los en de Mayo* 17 října 1945, Srov. <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1945/discurso-ante-trabajadores-en-plaza-mayo/>, [12/5/2015]; SIGAL, Silvia a Eliseo VERÓN. *Perón o muerte: los fundamentos discursivos del fenómeno peronista*, Buenos Aires: Editorial Legasa, 1986, s. 50.

³⁸ Podle původně radikalistického deníku *La Época*, který však podpořil Peróna se manifestace účastnilo dokonce více než jeden milión lidí. Pravděpodobnější je ovšem počet mezi 100 a 200 tisíci účastníků. Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 90.

³⁹ *Descamisados*, znamená ve španělštině doslova „ti bez košile“ či „bezkošiláci.“ Viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 1 *Dělnictvo*.

⁴⁰ Zde je očitě svědectví účastníka manifestace dělníka Sebastián Borra: „*Mnoho lidí volalo Perónovo jméno, možná poprvé, aniž by měli jasně povědomí o jeho činnosti.*“

in: http://www.elhistoriador.com.ar/documentos/ascenso_y_auge_del_peronismo/17_de_octubre_de_1945_testimonio_de_un_obrero.php, [12/5/2015], podle *La Opinión Cultural*, 15. října, 1972, *El 17 de Octubre de 1945 – Testimonio de un Obrero*, *La gente venía del sur*.

⁴¹ Srov. MACKINNON, María M. *Los años formativos del Partido Peronista: resultados de una investigación*, in: Desarrollo Económico, Buenos Aires: Instituto de Desarrollo Económico y Social, duben – červen 2002, r. 42, č. 165., s. 120-121; *Carta Orgánica del Partido Laborista, Acta constitutiva del Partido*, 24. října 1945, in: <http://archivoperonista.com/documentos/actas/1945/carta-organica-partido-laborista/>, [12/5/2015].

⁴² RUSSO, Carlos. *La Unión Democrática*, s. 132-140.

demokratů. Konzervativci (*Partido Demócrata Nacional*, PDN) Demokratickou unii podpořili, ale přímo se jí neúčastnili. Do čela UD se postavil radikál José Tamborini, který se stal také kandidátem na prezidenta. Další radikál Enrique Mosca se stal kandidátem na viceprezidenta. Tou dobou už vše směřovalo k prezidentským volbám, které byly naplánovány na únor roku 1946. Kromě prezidentských voleb se konaly ještě volby do Kongresu (*Congreso*), který se skládal z Poslanecké sněmovny (*Cámara de diputados*) a Senátu (*Senado*). Dne 11. prosince 1945 podal Perón oficiální kandidaturu na prezidentský post.

Mezitím se Perón podruhé oženil, svatba proběhla 22. října. Vzal si Evu Duartovou, kterou zná dnes celý svět spíše pod jménem Evita.⁴³ Zástupcům Strany práce se mezitím dařilo vyjednávání s dalšími dvěma properónskými stranami, se kterými později vytvořili koalici. První z těchto stran byla Radikální občanská unie - obnovující výbor (*Unión Cívica Radical Junta Renovadora*, UCRJR), což byl odštěpek radikální strany, který vedl Hortensio Quijano. Další z nich byla Nezávislá strana (*Partido Independiente*, PI), vedená generálem Juanem Filomenem Velazcem a kontradmirálem Albertem Tesairem. Kandidát na viceprezidenta měl vzejít z dvojice Hortensio Quijano a Domingo Mercante. Mercante byl jeden z prvních odborových předáků, kteří začali s Perónem spolupracovat. Kandidátem byl však nakonec zvolen Quijano.⁴⁴ Ve volbách do Poslanecké sněmovny tedy nakonec kandidovaly tři peronistické strany. Samostatná Strana Práce, koalice *Laborista - UCRJR* a koalice *Laborista Independiente*.⁴⁵ V prezidentských volbách všechny tři subjekty pochopitelně podpořili Peróna.

Do nastalé situace se vložil Spruille Braden, který ve své dobré víře varovat před fašizujícím režimem vydal tzv. „Modrou knihu o Argentině“ (*The Blue Book on Argentina*), ve které obvinil Peróna ze sympatií k fašismu a nacismu. Modrá kniha však vyvolala úplně opačnou odezvu, než Braden očekával. Argentinci ji pochopili jako snahu Američanů vměšovat se do zájmů Argentiny, takže ji většina Argentinců odsoudila a Perónova podpora naopak vzrostla. Perón toho chytře využil a volební kampaň vedl ve stylu „Braden, nebo Perón“ (*Braden o Perón*).⁴⁶ Toto heslo bylo možno vidět na plakátech po celé Argentině.

⁴³ Viz kapitola 6. *Evita*, podkapitola 6. 2 *Seznámení s Perónem a Evina aktivita do říjnových událostí roku 1945*.

⁴⁴ Srov. MACKINNON, María M. *Los años formativos del Partido Peronista: resultados de una investigación*, s. 120-121; NAVARRO, Marysa. *Evita and Peronism*, in: TURNER, Frederick C a José Enrique MIGUENS. *Juan Perón and the reshaping of Argentina*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, xii, 1983, s. 20; ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 70.

⁴⁵ NOHLEN, Dieter. *Elections in the Americas: a data handbook, volume 2*, New York: Oxford University Press, xvii, 2005, s. 85, 100.

⁴⁶ SIGAL, Silvia a Eliseo VERÓN. *Perón o muerte: los fundamentos discursivos del fenómeno peronista*, s. 82.

Peronistický tisk také poukazoval na financování Demokratické unie z peněz Organizace průmyslových podnikatelů, které označovali za zahraniční kapitál. V předvolebních projevech mluvil Perón o sociální spravedlnosti, volby se snažil interpretovat jako střet lidu a tzv. „oligarchie“.⁴⁷ Poslední týdny kampaně byly velmi vypjaté, na kandidáty Demokratické unie dokonce proběhlo několik útoků. Během cesty do provincií byl vlak, ve kterém se nacházeli Tamborini a Mosca několikrát napaden. Útočníci na něj v různých městech házeli kamení, stříleli a nakonec jej 24. ledna i zapálili.⁴⁸

Volby proběhly 24. února 1946. Během jejich konání od 22. do 24. února byl zrušen výjimečný stav, aby bylo umožněno hlasování. Den voleb byl až překvapivě klidný, jistý zahraničí pozorovatel k tomu poznamenal: „*po tak nespravedlivé volební kampani, zde proběhly svobodné volby.*“⁴⁹ Perón nakonec v prezidentských volbách zvítězil, i když ne tak drtivě, jak se očekávalo. Peróna volili především nacionalisté, konzervativci, dělníci a zaměstnanci.⁵⁰ Výsledky voleb byly následující.

Prezidentské volby:⁵¹

	počet voličů	%	volitelé	hlasy volitelů
registrovaní voliči	3 405 173			
odevzdané hlasy	2 839 507	83,4		
neplatné hlasy	71 293	2,5		
platné hlasy	2 768 214	97,5		
Juan D. Perón (Laborista)	1 487 886	53,7	304	299
José P. Tamborini (Unión Democrática)	1 207 080	43,6	72	66
další strany bez kandidáta na prezidenta	73 248	2,7	-	-
zdrželi se/nepřítomní (volitelé)	-	-	-	11

⁴⁷ Tradičně významnou pozici v argentinské společnosti zastávala tzv. „oligarchie“ (*oligarquía*). Jednalo se o bohaté velkostatkáře, kteří ovládali argentinský venkov a do první světové války i celou Argentinu. Za peronismu jejich zájmy zastřešovala Národně-demokratická strana (*Partido Demócrata Nacional*, PDN), které se běžně říkalo „konzervativci“. Viz ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*, s. 103, 117, 120-121.

⁴⁸ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 69.

⁴⁹ Tamtéž s. 71, podle *Time*, New York: 21. května 1951, s. 45.

⁵⁰ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 74.

⁵¹ NOHLEN, Dieter. *Elections in the America : a data handbook, volume 2*, s. 110.

Volby do Poslanecké sněmovny: ⁵²

	počet voličů	%	počet křesel
registrovaní voliči/celkem křesel	3 405 173		158
odevzdané hlasy	2 839 507	83,4	
neplatné hlasy	71 293	2,5	
platné hlasy	2 768 214	97,5	
Laborista-UCR Junta Renovadora (Per)*	765 458	27,7	62
UCR (UD)**	765 186	27,6	44
Laborista Independiente (Per)	301 174	10,9	28
Demócrata Nacional (UD)	200 628	7,2	1
Laborista (Per)	142 015	5,1	11
Demócrata Progresista (UD)	71 606	2,6	1
Comunista (UD)	41 864	1,6	-
Socialista (UD)	35 492	1,3	-
další (Per i UD)	445 091	16	11

* strana v prezidentských volbách podpořila Peróna

** strana v prezidentských volbách podpořila kandidáta Demokratické unie (Tamboriniho)

Z první tabulky s výsledky prezidentských voleb lze vyčíst, že systém volitelů jasně zohledňuje vítěze, kdy při poměrně vyrovnaném výsledku co do počtu hlasů, Perón – 53,7 %, Tamborini – 43,6 %, Perón získal 304 volitelů, zatímco Tamborini pouze 72. Stejný nepoměr je možné vidět i u tabulky s výsledky voleb do Poslanecké sněmovny. Ačkoliv strany, které podporovaly Peróna i strany Demokratické unie obdržely takřka totožný počet hlasů, peronisté získali mnohem více mandátů. Finální součet přidělených mandátů, včetně „dalších“ stran, z nichž některé podpořily Peróna a jiné UD, je následující: peronisté - 109 křesel, Demokratické unie - 49 křesel.⁵³ Peronisté ovládli i volby do Senátu, ve kterých získali třináct křesel, zatímco kandidáti Demokratické unie pouze jedno.⁵⁴

⁵² Tamtéž, s. 85, 100.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 75.

2. Perónovo první prezidentské období 1946-1951

2. 1 Politický vývoj v Argentině po roce 1946

Od revoluce roku 1943 byl Perón prvním prezidentem, který byl zvolen ve volbách. Prezidentskou přísahu složil 4. června 1946 na půdě Kongresu za účasti obou komor zákonodárného sboru.⁵⁵ Perón se stal prezidentem v době, kdy se země nacházela v příznivé ekonomické situaci. Argentina byla v pozici věřitele, zejména vůči Velké Británii, která na svém účtu během druhé světové války vršila pohledávky ve prospěch Argentiny, které mohly být po válce splaceny. Jedním z klíčových pilířů Perónova volebního programu byl důraz na industrializaci. Industrializace v Argentině začala probíhat už během třicátých let, Perón chtěl toto dílo dokončit a zařadit tak Argentinu po bok vyspělých států západního světa. Bezprostředně po válce Argentina doufala, že se bude moci zapojit do Marshallova plánu na straně exportérů.⁵⁶ Spojené státy ale nakonec rozhodly, že se na poválečné obnově Evropy budou podílet pouze ony sami, spolu se zeměmi Commonwealthu. Perón byl tímto rozhodnutím vyloženě zaskočen, takže dokonce Spojené státy doprošoval, aby Argentině přece jenom poskytly možnost zapojit se do Marshallova plánu, USA však byly neoblomné.⁵⁷

Dalšími důležitými významnými představiteli nového režimu byli zámožný průmyslník Miguel Miranda a kontradmirál Alberto Teisaire. Miranda, vlastník obrovských konzerváren, byl nejprve jmenován prezidentem Centrální banky, později byl nominován do čela Národního hospodářského výboru (*Consejo Económico Nacional*). V květnu 1946 se zasloužil o zřízení Argentinského institutu pro podporu obchodní výměny (*Instituto Argentino para la Promoción del Intercambio*, IAPI). Podle Jiřího Chalupy byl Miranda druhým nejvýznamnějšího mužem nového režimu. Zatímco Miranda nabyl významu až s příchodem Peróna k moci, Teisaire držel významné pozice už od začátku revoluce 1943. Jak napovídá jeho hodnost, působil původně jako důstojník u námořnictva. Díky tomu se

⁵⁵ Perón ve svém slavnostním projevu s pro něj typickým patosem mimo jiné sdělil: „...*A opět, vojenské i civilní složky společně pozvedly čest Národa. Takže revoluční proces, započatý 4. června 1943, se uzavírá 4. června 1946. A jakmile začne proudit životodárná míza lidu, vrátí se naše Armáda do kasáren se slávou, jež si vydobyla přispěním k dosažení sociální spravedlnosti a položením základů národní obnovy, po které všichni toužíme...*“ Viz *Discurso ante la Asamblea Legislativa con motivo de su juramento como Presidente*, 4. června 1946, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1946/discurso-ante-asamblea-legislativa-motivo-su-juramento-como/>, [12/5/2015].

⁵⁶ Viz kapitola 4. *Hospodářská situace*, podkapitola 6. 2 *Argentinské hospodářství za peronismu*.

⁵⁷ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 207, 217.

také stal ministrem námořnictva ve Farrellově vládě a později i ministrem vnitra. Za Peróna byl zvolen senátorem za Buenos Aires a předsedal také shromáždění, které vypracovalo novou ústavu.

Prvním cílem, jehož se snažil Perón dosáhnout bezprostředně po volbách byla unifikace všech peronistických sil. Všechny subjekty, které podpořily Peróna v prezidentských volbách byly 21. listopadu 1946 rozpuštěny a nahrazeny Jednotnou stranou národní revoluce (*Partido Único de la Revolución Nacional*, PURN), přičemž bylo ve vládě mnoho představitelů původní Strany práce nahrazeno novými tvářemi. Od 15. ledna 1947 nesla strana název Peronistická strana (*Partido Peronista*, PP).⁵⁸ Hlavním Perónovým konkurentem a odpůrcem sjednocení peronistů do jedné strany se stal jeho bývalý spojenec Cipriano Reyes, jeden z hlavních organizátorů demonstrace 17. října 1945, pořádané na Perónovu podporu. Perón proti Reyesovi rozjel masivní negativní kampaň, na jejímž konci byl Reyes perzekvován.⁵⁹ Perón se snažil proti výrazným osobám a potenciálním konkurentům vystupovat plošně. Většinu z nich sesadil ze svých pozic a nahradil průměrnými loajálními osobami z vedení CGT.⁶⁰ V lednu 1947 došlo i na dalšího zkušeného odborářského bosse Luise Gaye, který byl ze své pozice odstraněn. Gay byl totiž předtím zvolen generálním tajemníkem CGT na úkor Perónova kandidáta Ángela Gabriela Borlenghiho, s čímž se Perón nehodlal smířit.⁶¹

Dne 21. října 1946 byl představen první pětiletý plán. Hlavním autorem první pětiletky byl především José Figuerola. Plán byl přizpůsoben možnosti dalšího světového konfliktu, což bylo v budoucnu jeho největší slabinou. Hlavním cílem byla industrializace země s přednostním využitím domácích surovin a stimulace vnitřního trhu.⁶² Pro peronistickou propagandu bylo důležité odkoupení železniční sítě od soukromých britských společností za část argentinských pohledávek na londýnském účtu a za smlouvu o dodávkách obilí a masa, ke kterému se Argentina odhodlala v říjnu 1946.⁶³ Zlomovou událostí pro argentinskou ekonomiku bylo ovšem vyloučení Argentiny z participace na Marshallově plánu v roce 1948, po kterém se ekonomická situace Argentiny podstatně zhoršila. Perón se poté rozhodl kompletně obměnit ekonomické špičky země. Od této doby byl klíčovým

⁵⁸ MACKINNON, María M. *Los años formativos del Partido Peronista: resultados de una investigación*, s. 119, 121-122.

⁵⁹ Viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 2 *Represe*.

⁶⁰ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*, s. 109.

⁶¹ NAVARRO, Marysa. *Evita and Peronism*, s. 20.

⁶² PIGNA, Felipe: *Juan Domingo Perón*, in: <http://www.elhistoriador.com.ar/biografias/p/peron.php>, [12/5/2015].

⁶³ Viz kapitola 4. *Hospodářská situace*, podkapitola 6. 2 *Argentinské hospodářství za peronismu*.

mužem ministr financí Ramón Antonio Cereijo. Argentina se v té době nacházela ve velmi složité mezinárodní situaci, její trh byl uzavřený zahraničním investorům, do zahraničí se vyváželo podstatně méně a velkou ztrátu znamenaly i dvě po sobě jdoucí neúrody.⁶⁴ Pokles ekonomického růstu a prohlubující se recese zmobilizovaly protiperónskou opozici, která byla stále hlasitější. Režim na to reagoval vlnou represí, jež postupně sílila. Byla podniknuta opatření zejména proti významným opozičním periodikům, kterými byly například *La Prensa*, *La Nación* nebo *Clarín*.⁶⁵

2. 2 Zahraniční politika po roce 1946

V průběhu roku 1946 došlo ke zlepšení napjatých vztahů mezi Spojenými státy a Argentinou. V dubnu byl proto do Argentiny vyslán nový americký velvyslanec George S. Messersmith, který zaujal uprázdněné místo po Spruillem Bradenovi. Messersmith v dopise do Washingtonu předchází negativistickou Brandenovu politiku otevřeně kritizoval. Ve své funkci však vydržel pouze jeden rok, novým velvyslancem se po něm stal James Bruce, který byl Argentině také přátelsky nakloněn.⁶⁶ Americko-argentinské sbližování se ale rozcházelo s oficiální protiamerickou rétorikou nového režimu. Před masami zůstal Perón zastáncem nacionalistické, anti-americké politiky, zatímco při jednání s americkými diplomaty postupoval umírněně.⁶⁷

Během období spolupráce mezi Argentinou a USA byla svolána celoamerická konference do Ria de Janeira. Na této konferenci byl 2. září 1947 podepsán tzv. Pakt z Ria.⁶⁸ Argentina byla také členem Správy pro ekonomickou spolupráci (*Economic Cooperation Administration*, ECA). Jednalo se o organizaci, jež byla zřízena vládou USA pro obchod mezi Amerikou a Evropou. Hlavní náplní úřadu se stala administrativa Marshallova plánu. Argentina byla od začátku v ECA diskriminována. Bruce se snažil lobovat za její zájmy, když přesvědčoval Washington, aby byla Argentina zahrnuta do Marshallova plánu.⁶⁹ Tyto snahy však byly nakonec neúspěšné, proto Bruce rezignoval a ve funkci ho nahradil Stanton Griffis, který ale pokračoval v Brucově přátelské politice. Mezitím podnikl americký senátor

⁶⁴ PIGNA, Felipe: *Juan Domingo Perón*, in: <http://www.elhistoriador.com.ar/biografias/p/peron.php>, [12/5/2015].

⁶⁵ Viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 2 *Represe*.

⁶⁶ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 160.

⁶⁷ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 208.

⁶⁸ V Paktu z Ria se zúčastněné země zavazovaly, že v případě napadení jakéhokoliv člena paktu musí ostatní země napadenému členovi pomoci. Viz ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 162.

⁶⁹ Tamtéž.

za Demokratickou stranu Dennis Chavez inspekci po Argentině, po níž tvrdil, že Perón usiluje o demokracii.⁷⁰ K ochlazení vzájemných vztahů začalo docházet zejména po zvýšení represí v Argentině, například kvůli procesu s deníkem *La Prensa*.⁷¹ Během korejské války však stála Argentina na straně Spojených států, do války se ale zapojila spíše jen symbolicky. Vyslala totiž pouze zdravotnické jednotky a dodala potraviny v hodnotě 115 tisíc dolarů.

Otevřené přátelské vztahy udržoval Perónův režim zejména se Španělskem generála Franca. Oba dva režimy totiž spojovaly podobné postoje i cíle. Ve Washingtonu bylo toto spolenectví přijímáno negativně, neboť se obávali, že by se i ostatní latinskoamerické státy mohly vydat podobnou cestou. Argentina se Španělskem spolu uzavřely obchodní dohody, na jejichž základě mohla Argentina vyvážet pšenici o objemu až 16 tisíc tun do Španělska za příznivých podmínek. Poměrně vstřícný postoj zachovávala Argentina i vůči Západnímu Německu. Podle amerického ministerstva zahraničí Argentina například souhlasila s tím, aby Západní Německo znovu vybudovalo válečný průmysl.⁷² Západní Německo mělo v Argentině i svoje ekonomické zájmy.⁷³ V Argentině se také skrývali mnozí bývalí nacisté a odborníky z jejich řad se snažila Argentina využít pro vlastní potřeby. Například bývalí členové Luftwaffe pomáhali v argentinském letectvu.⁷⁴ Mezi lety 1950 a 1953 se stát veřejně omluvil až 53 nacistům a poté režim tyto osoby různě skrýval. Je možné, že tak bylo učiněno proto, že zmínění nacisté Perónovy aktivity průběžně financovali a on se jim tak chtěl odvděčit.⁷⁵ Přestože se peronismus velmi tvrdě vymezoval vůči komunismu, dokázali se vrcholní představitelé Argentiny dohodnout se Sovětským svazem na jisté formě vzájemného respektování. Koketování se SSSR bylo ale využíváno spíše jako diplomatická páka při vyjednávání s USA a Západem. Už v roce 1946 se tedy objevili sovětští diplomaté v Buenos Aires.⁷⁶ V Argentině mohla také například existovat komunistická strana a našli se dokonce i komunisté, kteří byli zastoupeni v peronistických odborech.

Další spojence se Argentina snažila hledat mezi latinskoamerickými státy, kde chtěla konkurovat zejména Spojeným státům. Už od května roku 1944 mohla Argentina počítat

⁷⁰ BLANKSTEN, George I.: *Perón's Argentina*, s. 416.

⁷¹ Viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 2 *Represe*.

⁷² BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 418.

⁷³ V roce 1945 německý kapitál kontroloval 340 průmyslových podniků v Argentině. Tyto podniky měl sice Perón po konferenci v Chapultepecu postátnit, činil tak ale jen velmi pomalu. Nakonec znárodnil pouze 88 firem, načež v prosinci 1945 americké ministerstvo zahraničí obvinilo Argentinu z porušení závazků přijatých v Chapultepecu. Viz BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 418-419.

⁷⁴ Tamtéž, s. 420.

⁷⁵ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 182.

⁷⁶ *Embajada de la Federación de Rusia en República Argentina*, in: <http://argentina.mid.ru/es/web/arg/embajadores>, [12/5/2015].

s podporou Chile a Paraguaye, které se jim podařilo přetáhnout právě z vlivu USA.⁷⁷ Po Perónově nástupu měla být podepsána smlouva s Chile, která by zjednodušovala obchod mezi oběma zeměmi. Tato smlouva byla kritizována USA i chilskou opozicí, v jejímž čele stál levicový politik a budoucí prezident Salvador Allende. Smlouva nakonec ani nebyla oficiálně podepsána, i když byl tehdejší chilský prezident Gabriel González Videla pro, což byl neúspěch pro něj i pro Peróna. Roku 1950 oznámil kandidaturu na prezidenta Chile generál Ibañez, který se rozhodl kandidovat s programem „třetí cesty“.⁷⁸ V prezidentských volbách se mu nakonec podařilo zvítězit, k čemuž mu pomohla i podpora CGT.⁷⁹

2. 3 Ústavní reforma roku 1949

Dne 9. března roku 1949 byla přijata nová ústava, k jejímuž schválení došlo na půdě Kongresu za neúčasti radikálů. Radikálové ústavní změnu nepodporovali, protože považovali novou ústavu za nedemokratickou. Perón novou ústavu obhajoval tím, že stará ústava z roku 1853 již není aktuální a proto potřebuje Argentina novou, vhodnou pro polovinu 20. století.⁸⁰

Podle nové ústavy bylo možné opětovně zvolit prezidenta, jehož volební období mělo trvat šest let. Hlava státu už neměla být volena po americkém vzoru skrze volitele, ale přímo. To samé se týkalo i senátorů a poslanců. Senátoři měli být nově voleni všichni najednou, mandát jim byl prodloužen na šest let. Původně se vybírala třetina Senátu jednou za tři roky a mandát byl devítiletý.⁸¹ Poslanecká sněmovna měla původně 158 členů. Podle nové ústavy měla mít 149 členů, volit se měla polovina sněmovny jednou za tři roky a mandát měl trvat šest let, zatímco dle staré ústavy se volila polovina sněmovny jednou za dva roky s čtyřletým mandátem.⁸² *Ley Saenz Peña* z roku 1912 prisuzoval třetinu křesel ve sněmovně opozici, roku 1951 bylo toto číslo sníženo na pouhých deset křesel.⁸³ Občanská práva v nové ústavě

⁷⁷ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 430.

⁷⁸ Politika „třetí cesty“ (třetí pozice, *tercera vía*) představovala vymezení se vůči Spojeným státům i Sovětskému svazu, potažmo vůči demokratickému liberalismu i komunismu. Viz kapitola 5. *Ideologie peronismu*, podkapitola 5.1 *Interpretace peronismu*.

⁷⁹ ALONSO BARAHONA, Fernando A. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 170-171.

⁸⁰ Dne 27. ledna 1949 v projevu před Ústavodárným shromážděním (*Asamblea Constituyente*) sdělil, že: „*Vývoj národů a prosté plynutí času mění a zkreslují smysl právních předpisů vydaných pro lidi jedné konkrétní epochy.*“ Viz *Discurso ante la Asamblea Constituyente Reformadora*, 27. ledna 1949, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1949/discurso-ante-asamblea-constituyente-reformadora/>, [12/5/2015].

⁸¹ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 114.

⁸² Tamtéž, s. 115.

⁸³ Tamtéž.

byla zmíněna jen velmi okrajově. Ústava ale naopak obsahovala desatero základních práv pracujících, včetně práva na práci.⁸⁴

Co se týče jurisdikce, ta byla před nástupem Peróna rozdělena do dvou systémů. Jednak existoval všeobecný národní soud a také vlastní soudy každé z šestnácti provincií.⁸⁵ Kromě toho existoval ještě Nejvyšší soud. Nejvyšší soud nesouhlasil s revolucí roku 1943, tudíž některé nové zákony prohlásil za protiústavní a posléze je zrušil. Z Nejvyššího soudu se postupně stával nástroj opozice proti Perónovi. Po nástupu Peróna k moci došlo v září 1946 k restrikcím vůči Nejvyššímu soudu. Jeho šéf sám rezignoval a další čtyři členové byli odvoláni Senátem. Senát také dočasně převzal pravomoci neobsazeného Nejvyššího soudu. Nových pět soudců bylo později dosazeno prezidentem a stvrzeno dvěma třetinami Senátu. Ústava umožňovala kdykoliv odvolat jakéhokoliv soudce. Soudci dalších soudů, kteří byli v úřadě před rokem 1949, museli projít senátní prověrkou, pokud si chtěli svoji pozici udržet. Po zavedení nové ústavy bylo aplikováno spíše římské právo, oproti anglosaskému.⁸⁶

Ústava z roku 1853 vycházela převážně z amerického vzoru.⁸⁷ Nová ústava oproti tomu aplikovala přímější formu demokracie. Dále byly rozšířeny ekonomické pravomoci vlády. Do ústavy byl také zanesen sociální program z roku 1943. Zákon byl přijat před 13. srpnem 1948 dvoutřetinovou většinou v obou komorách, v Poslanecké sněmovně za nepřítomnosti radikálů. Dne 3. září Perón zákon podepsal. Na protest proti nové ústavě svolali radikálové a další představitelé opozice demonstraci, na které řečnili především Ernesto Sanmartino nebo José P. Tamborini.⁸⁸ Proti opozici ale ihned zakročily restriktivní složky, které ničily její knihy. Opozice se musela uchýlit někdy až k partyzánským způsobům. Na 5. prosince byly vypsané volby, které byly považovány za jakési referendum o konstitučních zvyklostech. V těchto volbách získali peronisté 109 křesel a radikálové, coby nejsilnější opoziční síla pouze 48. Na novou ústavu přísahal Perón 16. března roku 1949. Perón ovládal přímo exekutivu a nepřímo i legislativu a jurisdikci. Senátu podle nové ústavy předsedal viceprezident. Peronistická „demokracie“ v Argentině fungovala zhruba tak, že se jednotlivé zákony připravovaly v prezidentských kancelářích a automaticky schvalovaly v Kongresu bez pozměňovacích návrhů.⁸⁹

⁸⁴ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 216.

⁸⁵ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 122.

⁸⁶ Tamtéž, s. 125-130.

⁸⁷ SMITH, Peter H. *Social Mobilization, Political Participation, and the Rise of Juan Peron*, s. 35.

⁸⁸ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 74-76.

⁸⁹ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 109.

2. 4 Volby roku 1951

Perónovo první volební období se pomalu chýlilo ke konci a na rok 1951 byly naplánovány další volby, tentokrát už podle nové ústavy, která prodlužovala délku volebního období na šest let. Dne 24. února oznámila Peronistická strana kandidaturu Peróna na prezidenta. Jeho kandidaturu podpořila také začátkem roku 1949 vzniknuvší ženská frakce peronistické strany⁹⁰ a CGT. Volby se měly konat 11. listopadu 1951, 27. srpna byla kandidatura podána oficiálně. Před prezidentskými volbami roku 1951 opět vyvstala otázka, koho vyberou peronisté jako kandidáta na viceprezidenta.

Nejprve byla zamýšlena kandidatura manželského páru Perón – Perónová. Už v únoru se v Buenos Aires objevily plakáty, které oznamovaly jejich společnou kandidaturu. Proti Evině kandidatuře však vystoupili zejména vysocí představitelé z vojenských kruhů, kteří si nepřáli ženu v tak vysoké pozici. Eva si pod tímto tlakem svoji kandidaturu nakonec sama rozmyslela, když řekla, že se necítí být vhodná pro post vrchního velitele, pokud by se stala prezidentkou.⁹¹ Faktem je, že tou dobou už Eva trpěla rakovinou, což byl další z podstatných důvodů, který znemožňoval její kandidaturu. Další možností byl opět Domingo Mercante, proti němuž však vystupovaly obzvláště kruhy kolem Evy.⁹² Ty mu vyčítaly, že vzal do politiky příliš mnoho lidí z vlastní rodiny, tzv. *La Flota Mercante*.⁹³ Mercanteho ambice ale byly údajně vyšší, chtěl se totiž stát prezidentem, z tohoto důvodu také zpochybňoval ústavu a Perónovu opětovnou kandidaturu.⁹⁴ Ve svém pojetí vlády byl pro peronisty navíc příliš liberální. Politiku i peronismus opustil definitivně roku 1953. Kompromisním kandidátem, na kterém se nakonec peronisté shodli, byl osvědčený Hortensio Quijano, který byl však tou dobou už starý a nemocný.

Opozice, jež byla potlačena nejrůznějšími restrikcemi a represemi, byla tou dobou slabá. Navíc bylo zakázáno, aby strany kandidovaly v koaliciích, tak jako ve volbách roku 1946. Nejsilnější opoziční silou zůstali nicméně radikálové, v jejichž čele stál Ricardo Balbín. Toho se ale režim pokusil zdiskreditovat a následně odstranit.⁹⁵ To se mu ale nepovedlo, takže se poté Balbín stal oficiálním kandidátem radikálů na prezidenta,

⁹⁰ Ženská Peronistická strana (*Partido Peronista Femenino*), viz kapitola 6. *Evita*, podkapitola 6. 3 *Eva Perónová za peronismu*.

⁹¹ Kromě toho navíc tvrdila, že je pro vykonávání funkce příliš mladá, že jí je teprve 29 let, což ale nebyla pravda, neboť ve skutečnosti jí bylo 33 let. Viz BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 79.

⁹² NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 224.

⁹³ *La Flota Mercante* - slovní hříčka, která znamená ve španělštině jednak „obchodní loďstvo“ a zároveň i „Mercanteho flotila“.

⁹⁴ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 104.

⁹⁵ Viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 2 *Represe*.

kandidátem na viceprezidenta se stal Arturo Frondizi. Velká část kampaně opět probíhala za výjimečného stavu. Vedení kampaně bylo opozici víceméně znemožněno, takže ve volbách nakonec kandidovali pouze tři prezidentští kandidáti – Perón, Balbín a konzervativce Reynaldo Pastor.⁹⁶ Perón si mohl dovolit ten luxus, že ani nemusel vést kampaň. Volby proběhly 11. listopadu roku 1951. Výsledky voleb byly následující.

Prezidentské volby:⁹⁷

	počet voličů	%
registrovaní voliči	8 633 998	
odevzdané hlasy	7 593 948	88,0
neplatné hlasy	122 860	1,6
platné hlasy	7 471 088	98,4
Juan D. Perón (Peronista)	4 745 168	63,5
Ricardo Balbín (UCR)	2 415 750	32,3
další kandidáti	310 170	4,2

Volby do Poslanecké sněmovny: ⁹⁸

	počet voličů	%	počet křesel
registrovaní voliči/celkem křesel	8 633 998		149
odevzdané hlasy	7 593 948	88,0	
neplatné hlasy	122 860	1,6	
platné hlasy	7 471 088	98,4	
Peronista	4 745 168	63,5	135
UCR	2 415 750	32,3	14
Demócrata Progresista	2 625	0,0	-
Comunista	71 318	1,0	-
Socialista	54 920	0,7	-
Demócrata	174 399	2,3	-
další	6 908	0,1	-

⁹⁶ Srov. NOHLEN, Dieter. *Elections in the Americas: a data handbook, volume 2*, s. 110; BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 84.

⁹⁷ NOHLEN, Dieter. *Elections in the Americas: a data handbook, volume 2*, s. 110.

⁹⁸ Tamtéž, s. 85, 100.

Volby tedy dopadly podle očekávání. Perón v těchto neférových a nedemokratických volbách zvítězil se ziskem takřka 64 %, zatímco hlavní kandidát opozice, radikál Balbín, získal pouze něco málo přes 32 %. Tento rozdíl byl tedy ještě vyšší než v minulých prezidentských volbách. Regulérnost voleb narušovaly také skupinky *descamisados*, které rozháněly shromáždění opozice a činily nejrůznější obstrukce.⁹⁹ Inaugurace staronového prezidenta proběhla 4. června 1952, v den devátého výročí revoluce. Ve volbách mohly také vůbec poprvé v argentinské historii volit ženy. Mezi ženami bylo Perónovo vítězství ještě markantnější, o což se bezpochyby zasloužila Eva Perónová. Kromě prezidentského postu získali peronisté také všechny provincie a všechna křesla v Senátu. Jednobarevný Senát měl spíše formální charakter, příliš se v něm nedebatovalo, pouze se schvalovaly zákony.¹⁰⁰ Citelný byl propad opozice i v Poslanecké sněmovně, kde výsledek přesně kopíroval výsledek prezidentských voleb. Zatímco v roce 1946 získala opozice 43 míst, v roce 1951 to bylo pouze čtrnáct, přičemž všechna tato křesla připadla poslancům za UCR. Další nedemokratickým prvkem režimu bylo, že si Perón získával poslušnost svých poslanců tím, že všichni peronističtí poslanci museli podepsat prázdný papír a pokud se jakkoliv režimu znelíbili, mohli být kdykoliv odvoláni.¹⁰¹

⁹⁹ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 220.

¹⁰⁰ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 114.

¹⁰¹ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 13.

3. Perónovo druhé prezidentské období 1951-1955

3.1 Politický vývoj v Argentině po roce 1951

Perón tedy obhájil vítězství ve volbách a vstoupil do svého druhého prezidentského období. Prezident si byl dobře vědom špatné ekonomické situace země, proto se snažil v ekonomických otázkách postupovat jinak než ve svém prvním volebním období. V roce 1952 došlo k představení nového pětiletého plánu.¹⁰² Hlavním cílem druhého pětiletého plánu byl boj se stále rostoucí inflací, která snižovala reálné mzdy. Perón se chtěl více zaměřit na tradiční sektory argentinské ekonomiky, proto v tomto období podporoval spíše zemědělství a venkov na úkor dělníků ve městech.¹⁰³ Prezidentská kancelář vysvětlovala, že první pětiletý plán se zaměřoval na dosažení ekonomické nezávislosti, politické suverenity a sociální spravedlnosti (*Justicia Social*). Těchto cílů už mělo být podle oficiální rétoriky dosaženo, proto byl druhý plán orientován jiným směrem.

Druhý pětiletý plán byl rozdělen na část politickou, sociální a ekonomickou. Některé cíle byly spíše ideologické a neurčité, jako například dosažení „opravdové sociální demokracie“,¹⁰⁴ na které by participovalo co nejvíce lidí. Dalšími cíli bylo: „dodržování práv zaměstnance, vlastnictví půdy pro všechny venkovské rodiny, zlepšení podmínek zemědělské výroby, výnosnější ceny produktů, intenzifikace těžby nerostných surovin, stavba komunikací a zlepšení dostupnosti pitné vody.“¹⁰⁵ Perón byl často obviňován, že nový pětiletý plán přinese deflaci. To prezident sice vyloučil, ale také populisticky dodal, že to hlavní na čem mu záleží, nejsou ekonomické údaje, ale především spokojenost lidu.¹⁰⁶

Na ekonomické problémy země dala na chvíli zapomenout tragická událost, ke které došlo v červenci 1952, nemocná Eva Perónová prohrála svůj boj s rakovinou. Prezidentova manželka se beze sporu těšila velmi vysoké oblibě a její smrt mnoho lidí upřímně zaskočila. Vznikl problém, kdo jako Evu jeden z hlavních symbolů peronismu nahradí. Eva byla také

¹⁰² Druhý pětiletý plán si získal neoficiální označení *Plan de Emergencia*, čili „nouzový plán“. Viz CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 221.

¹⁰³ PIGNA, Felipe. *Juan Domingo Perón*, in: <http://www.elhistoriador.com.ar/biografias/p/peron.php>, [12/5/2015].

¹⁰⁴ *El Conocimiento del Segundo Plan Quinquenal 1952*, in: <http://archivoperonista.com/documentos/declaraciones/1952/conocimiento-segundo-plan-quinquenal/>, [12/5/2015].

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ V projevu v Kongresu u příležitosti představení druhého pětiletého plánu Perón řekl: „...(*my*) se nezaměřujeme na inflaci, deflaci, nebo ekonomickou rovnováhu, ale na blahobyt a štěstí lidu.“ *Discurso en el Congreso Nacional exponiendo el Segundo Plan Quinquenal*, 1. Prosince 1952, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1952/discurso-en-congreso-nacional-exponiendo-segundo-plan-quinquenal/>, [12/5/2015]

šéfkou Nadace Evy Perónové (*Fundación Eva Perón*),¹⁰⁷ předsedkyní ženské odnože Peronistické strany a významnou členkou CGT.¹⁰⁸

V následujících letech se stát snažil o intenzivní investování v průmyslu i zemědělství. Stát však neměl pro zamýšlené investice dostatek prostředků, proto musel stát do země opět začít lákat finanční investory. Díky tomuto úsilí došlo nakonec v roce 1952 k podpisu smlouvy s Fiatem, který měl postavit továrnu na traktory v Cordobě, přičemž se počítalo s tím, že by v budoucnu tato továrna mohla vyrábět i nákladní a osobní automobily.¹⁰⁹ Export tradičního argentinského vývozního artiklu, hovězího masa, měl být podpořen omezením jeho domácí spotřeby, což zvedlo v Argentině vlnu nevole. Obětí této aféry se nakonec stal Evin bratr Juan Duarte. Ten v březnu 1953 pod tlakem rezignoval na funkci Perónova sekretáře. O dva dny později byl Duarte nalezen mrtvý. Oficiální zpráva, ačkoliv pochybná, uvádí, že spáchal sebevraždu.¹¹⁰ V říjnu 1954 začala jednání s americkým ropným gigantem *Standard Oil*, kterému měla být udělena licence na těžbu ropy v Patagonii. Tento návrh ale zamítli poslanci v Kongresu kvůli obavám z přílišné kontroly argentinského průmyslu cizím kapitálem.¹¹¹

V rámci úsporných opatření došlo ke zmrazení dělnických mezd na dva roky a naopak k zrušení předchozího zmrazení nájmu v Buenos Aires. Perónova nová politika tedy spíše připomínala konzervativní politiku třicátých let. Jediným řešením, které by skutečně napomohlo k přerozdělení bohatství z města zpátky na venkov by byla devalvace pesa. S devalvovaným pesem by totiž zemědělci mohli prodávat za ceny na mezinárodním trhu, zatímco své půjčky a dluhy by mohli splácet ve znehodnocené domácí měně.¹¹² Takovéto řešení však nepřicházelo v úvahu, neboť dělníci, kteří si už zvykli na vysoký standart by něco takového nepřijali. Ti se začali bouřit už v průběhu roku 1954, kdy konkrétně dělníci z hutí přešli do stávk. Aby Perón zachránil, co se dalo, rozhodl, že ustoupí od zmrazení platů zaměstnancům, čímž si ale zneprátlil zaměstnavatele.

I během Perónova druhého prezidentského období docházelo k pronásledování opozice. Většina sdělovacích prostředků přímo podléhala státu, pokud již nebyly zakázány. Na univerzitách protestovali studenti proti jejich nízké úrovni a přítomnosti profesorů,

¹⁰⁷ Ženská Peronistické strany (*Partido Peronista Feminino*), Viz kapitola 6. *Evita*, podkapitola 6. 3 *Eva Perónová za peronismu*.

¹⁰⁸ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 156.

¹⁰⁹ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 222.

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Viz kapitola 4. *Hospodářská situace*, podkapitola 6. 2 *Argentinské hospodářství za peronismu*.

¹¹² CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 222.

inklinujících k fašismu.¹¹³ V první polovině padesátých let došlo na chvíli k jistému zlepšení vztahů s opozicí. Dialog započal především se socialisty koncem roku 1952. Jednalo se o propuštění socialistických politických vězňů a o obnovení novin *La Vanguardia*. Byla založena Socialistická strana národní revoluce (*Partido Socialista de la Revolución Nacional*, PSRN). V dubnu 1953 však došlo k přerušení veškerého dialogu s opozicí. Během shromáždění na *Plaza de Mayo* u příležitosti smrti Juana Duarteho, na kterém mluvil i Perón, totiž vybuchly bomby, které zabily „několik lidí“ (*varias personas*). Odveta na sebe nedala dlouho čekat. Peronistické skupiny vzaly útokem sídla opozice, která vypálily. Požáry zachvátily budovy *Casa Radical*, *Casa del Pueblo socialista* a *Jockey Club*.¹¹⁴ Následovalo mohutné zatýkání.¹¹⁵

Režim v posledních letech Perónovy vlády už spíše jen přežíval. Financování sociálního státu bylo přirozeně velmi nákladné, takže v průběhu let vyčerpalo takřka veškeré argentinské zdroje. Jistou komplikací pro režim byla smrt viceprezidenta Quijana roku 1954. Jeho nástupcem se stal Alberto Teisaire, který měl v této době na Peróna silný vliv.¹¹⁶

3. 2 Zahraniční politika po roce 1951

Co se zahraniční politiky týče, s nástupem Dwighta Eisenhowera se opět zlepšily vzájemné vztahy Argentiny a Spojených států. Bipolární svět a studená válka zapříčinily, že se Spojené státy snažily získat Argentinu na svou stranu. Tou dobou se také konala meziamerická konference, na níž se zúčastněné státy dohodly, že budou společně zakročovat proti ohniskům komunismu v Americe. K takovému nebezpečí došlo poté, co 16. června 1954 koupila Guatemala zbraně z Československa.¹¹⁷ USA a jejich spojenci se proto rozhodli, že podniknou preventivní úder proti Guatemale. Argentinské jednotky v této misi vedl plukovník Castillo. Zatímco v OSN udržovala Argentina prozápadní politiku, v latinskoamerickém prostředí trvala na politice třetí cesty, skrze kterou se snažila stát se lídrem latinskoamerického prostoru.¹¹⁸ Od listopadu roku 1952 vládl v Chile generál Carlos Ibañez del Campo, který v tamějších volbách uspěl s programem třetí cesty. V únoru 1953

¹¹³ PIGNA, Felipe. *Juan Domingo Perón*, in: <http://www.elhistoriador.com.ar/biografias/p/peron.php>, [12/5/2015].

¹¹⁴ V budově Jockey Clubu se scházeli antiperonisté z řad konzervativců a liberálů, čili v peronistické terminologii příslušníci tzv. oligarchie.

¹¹⁵ Viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 2 *Represe*.

¹¹⁶ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 238.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 167.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 169.

podepsali představitelé Chile a Argentiny tzv. *Acta de Santiago*, jednalo se o ekonomickou dohodu mezi oběma zeměmi, která znamenala první významný krok k ekonomické unii. Kladný pohled na politiku třetí pozice zastával i brazilský prezident Getúlio Vargas. Argentinsko-chilské sblížení vyvrcholilo v červenci 1953. Dne 7. července 1953 totiž Perón s Ibañezem v Buenos Aires podepsali „Smlouvu o Chilsko-argentinské ekonomické unii“ (*Tratado de Unión Económica Chileno-Argentina*).¹¹⁹

K integraci docházelo i mezi oficiálními odborovými svazy. Už v únoru 1952 byla v Mexiku založena organizace ATLAS (Asociace odborů Latinské Ameriky, *Agrupación de Trabajadores Latinoamericanos Sindicalizados*), jejíž hybnou silou byla CGT. Postupně se přidávali i další členové, i když chilské odbory vstoupily až v roce 1955.

3. 3 Rozkol s církví

Osudovou chybou, které se Perón dopustil, bylo rozpoutání konfliktu s katolickou církví. Perón původně s církví závažnější problémy neměl, navíc se identifikoval se sociální doktrínou církve. Zprvu také přijímalo mnoho katolíků Perónův režim poměrně pozitivně, neboť předchozí vlády radikálů byly až antiklerikální.¹²⁰ Aby si ale mohli katolíci lépe prosazovat své cíle, rozhodli se, že si založí po vzoru evropských křesťanských stran vlastní politickou stranu. Tato strana dostala název Křesťanská demokratická strana (PDC, *Partido Demócrata Cristiano*).¹²¹ Vznik nové strany fakticky znamenal první známky rozchodu peronismu s církví, neboť ješitný Perón se tím cítil uražen a na svou obranu tvrdil, že jeho strana je přece také křesťanská a demokratická.¹²² V zásadě lze říci, že Perón důvod vzniku nové strany nepochopil. Místo toho za všim viděl podvrtnou činnost opozice, která se podle něj snažila dostat k moci.¹²³

Stát od té doby začal proti církví vystupovat otevřeně a snažil se prosadit všechny

¹¹⁹ *Tratado de unión económica argentino-chilena*, 7. července 1953 in: <http://archivoperonista.com/documentos/tratado/1953/tratado-union-economica-argentino-chilena/>, [12/5/2015].

¹²⁰ DONINI, Antonio O. *Religion and Social Conflict in the Perón Era*, in: TURNER, Frederick C a José Enrique MIGUENS. *Juan Perón and the reshaping of Argentina*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, xii, 1983, s. 84.

¹²¹ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 128.

¹²² PIGNA, Felipe. *Juan Domingo Perón*, in: <http://www.elhistoriador.com.ar/biografias/p/peron.php>, [12/5/2015].

¹²³ Ve svém projevu 10. října 1954 řekl: „...Někteří věřili, že se jedná o otázku církve,..., O nic takového se ale nejedná. Zde se jedná o otázku politickou, jako ve všech předchozích situacích, s tím rozdílem, že politici opozice trošičku pozměnili své metody.“ Viz *Palabras ante gobernadores y dirigentes políticos sobre la situación con la Iglesia*, 10. listopadu 1954, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1954/palabras-ante-gobernadores-dirigentes-politicos-sobre-situacion/>, [12/5/2015].

možné zákony, které by jí znepríjemnily život. Postupně vstoupily v platnost tyto následující zákony a nařízení: zákaz náboženských procesů, zrušení výuky náboženství na školách, zákon o rozvedech a zákon o oddělení státu od církve. Největší ranou pro vztahy peronismu s katolickou církví ovšem bylo opětovné povolení veřejných domů a prostituce. Mnoho nepohodlných kněží a prelátů navíc skončilo ve vězeních.¹²⁴ V podstatě bylo tedy schváleno vše, co církev odmítala v Biskupském dopisu z roku 1945. Navíc byl schválen zákon, který přisuzoval nemanželským dětem v některých oblastech takřka stejných práv, jaká měly děti z tradičních rodin.¹²⁵ Výsledný zákon by se ale dal v rámci možností považovat za přijatelný i pro církev, neboť jeho původní znění bylo ještě mnohem radikálnější. Všechna tato opatření nicméně vedla k sekularizaci země.

Na 11. června připadal roku 1955 svátek Božího těla. Na svátek Božího těla se stejně jako každoročně konalo náboženské procesí. Původně poklidné procesí se ale nakonec změnilo v mohutnou protirežimní manifestaci. Této demonstrace se údajně zúčastnilo více než sto tisíc lidí.¹²⁶ Během manifestace došlo k incidentu, při kterém její účastníci spálili vlajku. Později však vyšlo najevo, že se jednalo o předem připravenou akci policejních provokatérů. Existují i spekulace, podle nichž celý incident zosnovala opozice.¹²⁷ Ještě téže noci byla peronisty učiněna násilná odvěta, která vyvrcholila vypalováním kostelů.¹²⁸ Kampaň proti církvi začala gradovat, v rámci odvetných opatření byli ze země vyhoštěni dva vysocí církevní představitelé.¹²⁹ Katolická církev si toto nehodlala nechat líbit, a proto si stěžovala na nejvyšších místech. O pár dní později 16. června 1955 zasáhl papež Pius XII. a exkomunikoval celou argentinskou vládu včetně Peróna z katolické církve.¹³⁰

Existují různé interpretace Perónova rozchodu s církví. Buď už Perón podporu církve nepotřeboval, spíše ji ale považoval za přímého konkurenta v politice a odborech. Také je možné, že chtěl prostě prosadit institut rozvodu, apod. z vlastního přesvědčení a reakci církve podcenil. Poslední teorií je, že k rozchodu s církví došlo pod vlivem jistých ministrů či jiných lidí v pozadí.¹³¹

¹²⁴ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 129.

¹²⁵ Viz kapitola 7. *Argentinská společnost za peronismu*, podkapitola 7. 3 *Rodina a nemanželské děti*.

¹²⁶ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 223.

¹²⁷ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 237.

¹²⁸ DONINI, Antonio O. *Religion and Social Conflict in the Perón Era*, s. 84.

¹²⁹ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 223.

¹³⁰ CHALUPA, Jiří: *Věčné návraty Johna Sundayho (2.)*, *Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu. Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu*, in: *Dějiny a současnost*, s. 23.

¹³¹ DONINI, Antonio O. *Religion and Social Conflict in the Perón Era*, s. 85.

3. 4 Pád Perónova režimu

Konec Perónova režimu se už ale pomalu blížil. Dne 16. června se konala předem plánovaná vojenská letecká přehlídka, která se však nakonec změnila v otevřený puč proti prezidentovi. Bombardéry začaly najednou bombardovat prezidentský palác,¹³² Peróna však už předem informovalo americké velvyslanectví, takže se stihl včas schovat v budově ministerstva války. Incident si vyžádal až tři sta mrtvých.¹³³ *Casa Rosada* byla poničena a po samotném bombardování ji navíc vzaly útokem jednotky námořní pěchoty. Jejich akce se ale nezdařila, armáda ještě zachovala loajalitu a útok odrazila. Téhož večera vystoupil Perón s projevem, ve kterém sdělil, že na takovou událost nebude nikdy zapomenuto. „*Bezpochyby uplyne mnoho času, ale dějiny nikdy neodpustí takovou svatokrádež.*“¹³⁴ Ještě téže noci vypálili Peronisté v rámci odvety několik kostelů.

Do čela povstalců z řad pozemního vojska se postavil generál Pedro Eugenio Aramburu. Dne 6. července přednesl Perón projev, ve kterém hovořil velmi umírněně. Říkal, že je třeba ukončit revoluční etapu peronismu a započít etapu konstituční. K jednacímu stolu pozval také zástupce opozice. O pár dní později, dne 27. července mohl také vystoupit po téměř deseti letech opoziční představitel, jímž byl vůdce radikálů Arturo Frondizi. Ve svém projevu požadoval bezvýhradné respektování lidských práv a svobod a zrušení koncesí pro zahraniční ropné koncerny, s čímž Perón souhlasil.¹³⁵ Na další podmínky opozice však už přistoupit nehodlal. Dne 31. srpna oznámil Perón ve veřejném dopise CGT demisi, údajně aby zachránil mír. Státní organizace ale zůstaly v této situaci věrné svému vůdci. CGT požadovala generální stávkou a naplánovala milionovou demonstraci na Květnové náměstí. K této demonstraci opravdu došlo. Perón před manifestující dav předstoupil a přednesl velmi agresivní projev, ve kterém projev prakticky vyzval lid k rozpoutání občanské války proti opozici.¹³⁶

¹³² Samotné bombardování ale bylo poněkud zvláštní. Některým vojákům údajně sdělili, že se Peróna zmocnila opozice a že jej mají jít osvobodit. Když se dozvěděli pravdu, jeden důstojník kvůli tomu údajně spáchal sebevraždu. Viz ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 240.

¹³³ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 130.

¹³⁴ Ve své projevu bezprostředně po útoku Perón sdělil: „*Bezpochyby uplyne mnoho času, ale dějiny nikdy neodpustí takovou svatokrádež.*“ Viz *Palabras luego del bombardeo a Plaza de Mayo*, 16. června 1955, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1955/palabras-luego-bombardeo-plaza-mayo/>, [12/5/2015].

¹³⁵ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 130.

¹³⁶ V projevu na *Plaza de Mayo* Perón řekl: „*na násilí musíme odpovědět ještě větším násilím... Za jednoho našeho padlého musí padnout pět jejich... Tento boj, který právě zahajujeme, bude trvat do té doby, než je zničíme a vyhladíme.*“ Srov. ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 244.; CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 224-225.

Lidové násilí se sice nerozpoutalo, o to více ale toto poselství vystrašilo opozici i vojenské špičky. Do čela dalšího povstání, které propuklo 14. září v Córdobě se postavil Eduardo Lonardi. Už 16. září držel Lonardi Córdobu ve svých rukou a válečné lodě vyrazily na *Río de la Plata*. Dne 19. září se sice podařilo Perónovým věrným dobýt Córdobu zpět, přesto ale Perón vydal prohlášení, ve kterém sdělil, „že přenechává veškerou zodpovědnost vojsku“.¹³⁷ Dne 22. září 1955 se Perón odebral na paraguayskou ambasádu a pak utekl do Asunciónu. Dne 23. září se generál Lonardi v Buenos Aires před ohromným davem prohlásil prozatímním prezidentem.¹³⁸

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 131.

4. Hospodářská situace

4.1 Argentinské hospodářství ve třicátých letech a za druhé světové války

Základem argentinského hospodářství bylo tradičně silné extenzivní zemědělství. Díky vývozu zemědělských produktů, zejména obilí a hovězího masa, patřila Argentina v období po první světové válce dokonce mezi nejbohatší státy světa. Velké zásluhy na úspěchu argentinského hospodářství měl ale zahraniční kapitál zejména britského původu. Ekonomická závislost Argentiny na Velké Británii se stala terčem kritiky argentinských nacionalistických kruhů, vůči přílišné angažovanosti cizího kapitálu se později vymezoval i peronismus.

Z počátku třicátých let čelila Argentina světové hospodářské krizi. U moci byly navíc nepřilíživě zkušené vlády prezidentů Uribura a Justa, vzešlé z vojenského převratu roku 1930. Uriburova vláda si nedokázala s nastalou krizí poradit, takže následoval pokles domácí výroby a exportu, což mělo neblahý dopad na domácí trh. Aby se země dostala z recese, pozvala si roku 1932 ředitele *Bank of England* sira Otto Niemeyera, který měl zmapovat argentinskou ekonomiku a pomoci při založení Centrální banky.¹³⁹ Centrální banka byla poté opravdu založena, ale až roku 1935. Mezitím se Justova administrativa snažila řešit nepříznivou ekonomickou situaci posílením vývozu zemědělských produktů do Velké Británie. Argentinská snaha slavila úspěch a v květnu 1933 došlo k podpisu tzv. paktu Roca-Runciman.¹⁴⁰ Díky této obchodní smlouvě vzrostl export obilí a masa do Velké Británie.

Třicátá léta v Argentině bývají také spojována s industrializací země. Průmyslové podniky, převážně lehký a spotřební průmysl, se koncentrovaly ve velkých městech, zejména v oblasti tzv. „Velkého Buenos Aires.“¹⁴¹ Do metropole odcházelo za prací stále více lidí z provincií. Nově vzniknuvší průmyslové podniky totiž nabízely nová pracovní místa a na

¹³⁹ SETTIMI, Stella M. a Patricia AUDINO. *La Nacionalización del Banco Central de la República Argentina, 1946: una interpretación*, in: *Análisis Económico 2012*, XXVII (64), 1. čtvrtletí roku 2012, s. 236.

¹⁴⁰ Pakt Roca-Runciman byla obchodní dohoda mezi Argentinou a Velkou Británií podepsaná 1. května 1933 v Londýně. Velká Británie se zavázala, že nebude ve své obchodní politice zvýhodňovat země Commonwealthu, výměnou za snížení daní pro britské výrobky dovážené na argentinský trh. Tímto mohla Argentina vyvážet své zemědělské produkty do Velké Británie ve zvýšené míře. Dohodu podepsali argentinský viceprezident Julio Argentino Pascual Roca a britský *chargé d'affaires* Walter Runciman. Viz GOODWIN, Paul B. *Anglo-Argentine Commercial Relations: A Private Sector View, 1922-43*, in: *The Hispanic American Historical Review*, Durham: Duke University Press, únor 1981, r. 61, č. 1, s. 41-44.

¹⁴¹ Velké Buenos Aires (*Gran Buenos Aires*) je oblast vymezená konurbací vlastního hlavního města, jeho předměstími a přilehlými městy. Jednalo se o nejvyspělejší oblast země, koncentrovalo se zde nejvíce průmyslových podniků. Konkrétně zde působilo 60 % veškerých podniků, ve kterých bylo zaměstnáno 70 % veškerých dělníků. Viz CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 191.

venkově oproti tomu pracovních příležitostí stále ubývalo. Mezi květnem 1930 a zářím 1945 se průmyslová produkce víc než zdvojnásobila.¹⁴²

Přes postupující industrializaci země poklesl na sklonku třicátých let export o dalších 20 %. Na to se snažili argentinskí státníci v čele s prezidentem Castillem začátkem čtyřicátých let reagovat. Zaměřili se především na hledání nových trhů, snažili se proniknout hlavně na trh USA, neboť na tradičních západoevropských trzích začala Argentina vyklízet pozice.¹⁴³ Castillova snaha proniknout na americké trhy se ale ukázala jako neúspěšná, zejména kvůli postoji Spojených států, které Castillovi vyčítaly, že má ve vládě nacionalisty. USA kvůli tomu zachovávaly vůči Argentině nepřátelství a ke stejnému postoji přemlouvaly i svého spojence Velkou Británii, po které požadovaly, aby omezila svoji obchodní činnost s Argentinou. Churchill ale tyto požadavky neakceptoval. Spojenectví s Velkou Británií zůstalo zachováno, přestože Londýn nebyl schopen zásobovat argentinský trh uhlím a průmyslovými výrobky, výměnou za argentinské zemědělské produkty. Proto Britové místo toho začali hromadit argentinské zisky z prodeje obilí a masa na zvláštním účtu, jako pozitivní saldo. Odmítali však jinou možnost uhrazení závazků, nežli formou exportu svého průmyslového a spotřebního zboží v budoucnu.¹⁴⁴

4. 2 Argentinské hospodářství za peronismu

Po druhé světové válce existovaly obavy, že po válečné konjunktuře přijde recese podobně, jako po první světové válce. Aby mohl Perón lépe ovládat argentinskou ekonomiku a čelit případné krizi, rozhodl se pro znárodnění Centrální banky.¹⁴⁵ Peronisté prosazovali státní intervencionismus, kterým chtěli stimulovat výrobu, a proto pro ně byla přímá kontrola centrální banky zásadní. Finanční prostředky měly přednostně dostávat takové podniky, které vyráběly v „národním zájmu“, tzn., používali přednostně domácí primární suroviny. Zakládáním nových podniků chtěl režim také přispět k tvorbě nových pracovních míst a snižování nezaměstnanosti.¹⁴⁶

¹⁴² JAMES, Daniel. *Resistance and integration*, s. 15.

¹⁴³ Zatímco ještě roku 1938 směřovalo 40 % veškerého argentinského vývozu do západní Evropy, v roce 1941 poklesl export do západní Evropy na pouhých 6 %, z toho většina šla navíc do Španělska a Portugalska, kde působily pro Argentinu spřátelené režimy a do Velké Británie, se kterou měla Argentina obchodní smlouvu. Viz ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 48.

¹⁴⁴ CHALUPA, Jirí. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 193.

¹⁴⁵ Centrální banka měla původně smíšenou vlastnickou strukturu. Znárodněním centrální banky znamenalo de facto postátnění Centrální banky a znárodnění vkladů jednotlivých obchodních bank. Viz SETTIMI, Stella M. a Patricia AUDINO. *La Nacionalización del Banco Central de la República Argentina, 1946: una interpretación*, s. 238.

¹⁴⁶ Tamtéž.

Pětiletý plán z roku 1946 razantně měnil tradičně liberální argentinskou ekonomiku. Ta podle názoru peronistů činila Argentinu příliš zranitelnou a závislou na světové poptávce. Perón oproti tomu usiloval o nezávislé hospodářství, jehož chtěl dosáhnout izolací argentinského trhu a omezením vlivu zahraničních finančních skupin.¹⁴⁷ Perón si také mohl zprvu dovolit podobné experimenty, neboť argentinská ekonomika se nacházela ve velmi příznivé situaci. Po skončení druhé světové války se na britských účtech nacházelo zhruba 750 milionů dolarů, coby pohledávek ve prospěch Argentiny, které mohly být nyní splaceny.¹⁴⁸ Aby se argentinská ekonomika plně osamostatnila, nařídil Perón naprostou kontrolu zahraničního obchodu státem. Tímto úkolem pověřil Argentinský institut pro podporu obchodní výměny (*Instituto Argentino para la Promoción del Intercambio*, IAPI).

Dalším výrazným zásahem do Argentinického hospodářství bylo velké znárodňování, které započalo rokem 1947. Na tomto procesu se významně podílel také prezident Centrální banky Miguel Miranda. Jeho přičiněním došlo k znárodnění argentinských železnic, ropné společnosti *Gas del Plata* či telefonní společnosti *Unión Telefónica*.¹⁴⁹ Jak už bylo zmíněno dříve, jednou z klíčových operací, která proběhla v tomto období, bylo odkoupení železniční sítě, které proběhlo v říjnu 1946.¹⁵⁰

Klíčovým sektorem argentinské ekonomiky se měl stát průmysl na úkor tradičního zemědělství. Díky rozsáhlé industrializaci mohlo také dojít ke snížení dovozu. Do průmyslu neváhal Perón investovat značné částky, mimo jiné proto, aby si naklonil dělnictvo, jeden z pilířů peronismu. Mzdy v průmyslu rostly také vysokým tempem. I díky velkým finančním rezervám a velkým investicím se zprvu ekonomika vyvíjela poměrně příznivě. Centrální banka si ale počínala poněkud lehkovážně, když začala uvolňovat do oběhu stále více peněz, aniž by brala ohled na rostoucí inflaci. Průmyslová banka (*Banco Industrial*) navíc hojně poskytovala bezúročné úvěry, na kterých mohli lidé díky rostoucí inflaci i vydělávat.¹⁵¹ Velké postátňování ale přesto nepřineslo kýžené výsledky a argentinská ekonomika začala

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 240.

¹⁴⁸ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 241.

¹⁴⁹ K postátňování klíčových firem docházelo většinou obdobným způsobem jako právě v případě telefonické společnosti *Unión Telefónica*. V červnu 1947 zadržela policie ředitele a zástupce ředitele této společnosti, údajně kvůli jistým nesrovnalostem v účetnictví. O osm měsíců později byla společnost vyvlastněna. Viz BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 253.

¹⁵⁰ Argentinské železnice původně patřily různým, převážně britským společnostem, které je spravovaly. Perón se dohodl s Brity na odkoupení železniční sítě i vozového parku za část pohledávek, které dlužil Londýn Argentině z válečných dob a za novou smlouvu o dodávkách obilí a masa. Přestože Perón prezentoval znárodnění jako velký argentinský úspěch, obchod byl výhodnější spíše pro britskou stranu, která se za poměrně nízkou částku (dvě miliardy pesos nebo 150 milionů liber) zbavila nevýnosné železnice se zastaralým vozovým parkem. Srov. ROMERO, Luis A.: *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 105; CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 209.

¹⁵¹ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 209.

zpomalovat.

Kolem roku 1949 už režim znatelně ekonomicky strádal. Mzdy v průmyslu byly příliš vysoké, země měla špatně rozvinutou infrastrukturu, nedostatečná byla zejména železniční síť. První známky krize roku 1949 stály místo Miguela Mirandu, kterého nahradil tím profesionálních ekonomů, v čele s Alfredem Gómezem Moralesem.¹⁵² Kvůli špatné ekonomické situaci země muselo dojít k podstatnému zvýšení dovozu, který vzrostl oproti roku 1945 čtyřikrát.¹⁵³ Koncem čtyřicátých let se už také téměř vyčerpaly po válce zdánlivě „nevyčerpatelné“ finanční rezervy, kterými Argentina předtím disponovala. Z těchto rezerv byl například splácen rozdíl mezi argentinským exportem a importem, neboť Argentina vyvážela jen čtvrtinu toho, co dovážela z USA.¹⁵⁴

Aby mohla Argentina více vyvážet, doufala, že se bude moci zapojit do Marshallova plánu na straně exportérů. Proto se také snažila prohlubovat vztahy s USA. Jenomže roku 1948 se ve Spojených státech rozhodli, že se Argentina na Marshallově plánu podílet nebude. Argentina kvůli tomu začala ztrácet pozice na evropských trzích na úkor USA. Perón doufal a věřil, že východiskem z této situace by mohla být nová světová válka, ve které by mohla Argentina opět zůstat neutrální.¹⁵⁵ Argentinská ekonomika stagnovala i na začátku padesátých let.¹⁵⁶ Velká Británie sice stále ochotně odebírala argentinské maso, pokles produkce byl ale tak vysoký, že Argentina ani nenaplnila vývozní kvóty, které stanovovala bilaterální smlouva z roku 1949.¹⁵⁷

Špatnou ekonomickou situaci si uvědomovali i přední ekonomové peronismu, proto byl druhý ekonomický plán mnohem specifikovanější než ten předchozí. Místo protěžovaného průmyslu se mělo opět více investovat do zemědělství. Jelikož Argentinci spotřebovali doma velké množství hovězího masa, které se dříve vyváželo do zahraničí, hledal režim řešení jak opět posílit vývoz. Rozhodl se proto, že omezí distribuci masa na domácím trhu a zavedl jeden „bezmasý den“.¹⁵⁸ Z neutěšené situace pramenil odliv obyvatel z průmyslových předměstí velkých měst zpět na venkov. První roky se dařilo plán plnit ještě

¹⁵² ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 121.

¹⁵³ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 216.

¹⁵⁴ Tamtéž, s.217.

¹⁵⁵ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 104.

¹⁵⁶ Rostl především schodek státního rozpočtu, který v roce 1950 dosahoval výšky 160 milionů dolarů. Zvyšovala se také inflace, v roce 1949 dosahovala 23 % a v roce 1952 už 30 %. Rostly i veřejné výdaje, zatímco argentinský podíl na světovém obchodu stále klesal. Mezi lety 1948 a 1952 poklesl podíl na světovém obchodu s obilím z 23 % na 9 % a u kukuřice dokonce z 64 % na 23,5 %. Export masa klesl ze 70 kg na hlavu z konce dvacátých let na 17 kg z počátku padesátých let. Srov. ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 147; CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 217-218.

¹⁵⁷ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 218.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 222.

celkem úspěšně. Skutečná krize přišla až o tři roky později, v roce 1952. V tomto roce panovala ještě ke všemu tuhá zima, navíc také zemřela Evita, symbol prosperity a naděje. Argentinská ekonomika stále klesala.¹⁵⁹ Aby stát zlepšil nepříznivou ekonomickou situaci, rozhodl se v květnu 1952 pro zmražení platů a cen, které trvalo až do roku 1954.¹⁶⁰ Otevřeně se začalo hovořit o neefektivitě práce. Vznikla snaha získat opět zahraniční investice, proto probíhalo další kolo sblížování s USA, včetně podpory jejich operací v Koreji a Guatemale. Roku 1955 pozvala Argentina do země zahraniční automobilky *Fiat*, *Mercedes-Benz* a *Kaiser*. V roce 1954 se vláda chystala podepsat smlouvu s americkou *Standard Oil*, která měla těžit ropu v provincii Santa Cruz.¹⁶¹ Smlouva však nakonec podepsána nebyla, neboť jak již bylo řečeno, návrh zamítli poslanci v Kongresu kvůli obavám z přílišné kontroly argentinského průmyslu cizím kapitálem.

Podle ekonomů Juana Carlose Torreho a Liliany de Rizové lze za hlavní znaky peronistické ekonomiky považovat ekonomický nacionalismus, přerozdělování prostředků a keynesiánství.¹⁶² Přes špatnou ekonomickou situaci země přispěl peronismus bezesporu ke zlepšení kvality života zejména pro nejnižší vrstvy společnosti, k zlepšení došlo i ve zdravotnictví. V posledních letech peronismu postupoval režim v ekonomice stále liberálněji. I když během peronismu významně vzrostl počet podniků v zemi,¹⁶³ přes zjevnou snahu o industrializaci nebyla Argentina ani zdaleka průmyslově soběstačná. Mimo to vzrostla i inflace a životní náklady. Pokud by režim stále uměle nerozšiřoval řady zaměstnanců ve státním sektoru, rostla by i nezaměstnanost.¹⁶⁴

¹⁵⁹ Zemědělská produkce poklesla oproti roku 1951 o 15 %. Export představoval sotva polovinu hodnoty z roku 1950. HDP poklesl o 6 % a v porovnání s rokem 1943 byl vyšší jen o tři procenta. Navíc vzrostly také životní náklady, za poslední rok o více než 40 %. Viz CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 219.

¹⁶⁰ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 147.

¹⁶¹ PIGNA, Felipe. *Juan Domingo Perón*, in: <http://www.elhistoriador.com.ar/biografias/p/peron.php>, [12/5/2015].

¹⁶² ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 144.

¹⁶³ Zatímco se v roce 1943 nacházelo v Argentině okolo 65 tisíc podniků, v roce 1948 to bylo už 104 tisíc a v roce 1955 dokonce přes 181 tisíc. Podíl průmyslu vzrostl z 688 milionů pesos v roce 1935 na 16 100 milionů pesos v roce 1951. Viz ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 143-144.

¹⁶⁴ Počet vládních zaměstnanců stoupl z 243 tisíc v roce 1943 na 541 tisíc v roce 1955. Viz CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 203.

5. Ideologie peronismu

5. 1 Interpretace peronismu

Na otázku co je to vlastně peronismus neexistuje jednoznačná odpověď. Historikové a politologové postupně peronismus definovali jako „křesťanský socialismus“, „nacionální socialismus“, „demagogickou diktaturu“, „plesbiscitní prezidentský systém“, „fašismus pro rozvojovou zemi“, „státní socialismus“, „nemarxistický kolektivismus“ či „dělnickou demokracii“.¹⁶⁵ Nejednoznačnost vymezení peronismu pramení z jeho poměrně vágního vymezení i z Perónovy schopnosti manévrovat mezi nejrůznějšími názorovými skupinami. Perón také názory a svou politiku často měnil podle toho, jak se vyvíjela situace na domácí i mezinárodní scéně. Byl typickým oportunistou, dokud se například situace ve Evropě vyvíjela příznivě pro nacistické Německo, byl Perón pro Osu, když se poměr sil obrátil, začal Perón podporovat Spojence. Inspirací pro Peróna byl tradiční argentinský nacionalismus, italský fašismus a španělský autoritativní režim Prima de Rivery. K Primu de Riverovi vzhlížel Perón více než ke generálu Frankovi. Bylo to částečně také tím, že mezi Perónovi nejužší spolupracovníky patřil i José Figuerola, který byl původně poradcem právě Prima de Rivery.

V zahraniční politice představovala jeden z klíčových bodů peronismu ideologie tzv. „třetí cesty“ (třetí pozice, *tercera vía*). Ideologie třetí cesty spočívala ve vymezení se jak vůči Spojeným státům, tak i vůči Sovětskému svazu, potažmo vůči demokratickému liberalismu i komunismu. Perón tedy chápal svůj režim jako jakousi alternativu k oběma výše zmíněným světonázorům. Kořeny třetí pozice musíme hledat v tradiční antiamerické rétorice, která v nacionalistických kruzích silně rezonovala.¹⁶⁶ Podle britského historika Franka McLynna lze charakterizovat třetí pozici jako oportunismus.¹⁶⁷ Pro třetí cestu byl důležitý důraz na nacionalismus i na citlivý sociální program, jeho rétorika se blížila revolucionismu. Konkrétně jeho sociální zákonodárství mělo blízko k tomu, které bylo aplikováno v Mussoliniho Itálii.¹⁶⁸ Konec konců už v Modré knize o Argentině byl Perón

¹⁶⁵ CHALUPA, Jiří: *Věčné návraty Johna Sundayho (1.)*. Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu, in: *Dějiny a současnost*, s. 32.

¹⁶⁶ ROMERO, Luis A.: *Breve historia contemporánea de la Argentina*, s. 104.

¹⁶⁷ MCLYNN, Frank J. *The Political Thought of Juan Domingo Perón*, in: *Boletín de Estudios Latinoamericanos y del Caribe*, Amsterdam: Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns Amerika (CEDLA), 1982, č. 32, s. 15.

¹⁶⁸ VECCHIONI, Domenico. *Juan Domingo Perón nel centenario della nascita*, s. 296.

obviňován ze sympatií k fašismu a nacismu. Na rozdíl od nacismu, ale peronismus nebyl antisemitský, zprvu sice Perón různé protižidovské excesy toleroval, po Hitlerově porážce už je ale nepovoloval.¹⁶⁹ Frederick Turner poukazuje na to, že podle něj chtěl Perón dosáhnout změny pomocí demokratických principů, uznával volby a v prvním období se úzkostlivě držel pozměněné ústavy.¹⁷⁰ Zatímco tradiční strany seskupené ve volbách roku 1946 v Demokratické unii požadovaly západní pojetí demokracie, Perónova interpretace demokracie byla odlišná. Peronismus, podle své vlastní propagandy, požadoval tzv. „skutečnou demokracii“, což bylo v jeho pojetí zajištění spravedlnosti v sociálních otázkách, konec podvodů při volbách, konec „zaprodávání země cizím mocnostem“ a konec vykořisťování dělníků.¹⁷¹

Jak tedy charakterizovat peronismus? Jistý tehdejší americký pozorovatel v Argentině na tuto otázku odpověděl následovně: „*Nemyslím si, že je možné aplikovat běžné charakteristiky na dnešní Argentinu. Generál Perón používá části programu Mussoliniho, techniky Hitlera, ...slovník Marxe a legislativní rámeček demokracie. Nemůžete to nazývat běžným fašismem. Je to mnohem méně přísné, než nacistické, fašistické, či dokonce španělské falangistické způsoby. Nemůžete to nazývat komunismem nebo socialismem... Musíte používat jméno, které používají jeho stoupenci...*“¹⁷² Je však třeba říci, že tato teze pochází z období studené války, a proto mohli Američané, aby si získali Argentinu na svou stranu, skutečnou situaci zlehčovat. Dnešní interpretace už jsou trochu odlišnější. Španělský novinář Manuel Martín Ferrand například hovořil o peronismu jako o formě fašismu.¹⁷³ Podle Fredericka Turnera se rozhodně nejednalo o demokratický režim, neboť v demokratickém režimu vládne právo a nikoliv člověk, tak jako v případě peronismu.¹⁷⁴ Pro peronismus, podobně jako pro další autoritativní režimy, byla klíčová pozice vůdce, kterému se měli všichni podřídit. Turner nicméně nesouhlasí, že Perón by byl fašista.¹⁷⁵ Podle Chalupy představoval peronismus „nejčistokrevnější populistické hnutí latinskoamerického

¹⁶⁹ BLANKSTEN, George I.: *Perón's Argentina*, s. 225.

¹⁷⁰ TURNER, Frederick C. *Epilogue*, in: TURNER, Frederick C a José Enrique MIGUENS. *Juan Perón and the reshaping of Argentina*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, xii, 1983, s. 237.

¹⁷¹ JAMES, Daniel: *Resistance and integration*, s. 16.

¹⁷² BLANKSTEN, George I.: *Perón's Argentina*, s. 225. , podle REDMONT, Bernard: *Perón's Key to Power*, in: *U.S. News & World Report*, 27. ledna 1950, s. 28.

¹⁷³ FERRAND, Manuel M.: *Como cayéndose de un guindo*, in: ABC, 9. ledna 2002, <http://www.abc.es/historico-opinion/index.asp?ff=20020109&idn=70817>, [12/5/2015].

¹⁷⁴ Rozdíl mezi *government of laws* (vláda práva) a *government of man* (vláda člověka). V demokracii vládne právo, ne člověk, zatímco v peronismu vládá podle Turnera člověk. TURNER, Frederick C. *The Cycle of Peronism*, in: TURNER, Frederick C a José Enrique MIGUENS. *Juan Perón and the reshaping of Argentina*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, xii, 1983, s. 4.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 8.

typu“, pro který byla typická častá změna názorů a čistě oportunní přístup.¹⁷⁶

Peronismus se už ze své podstaty nacionalistického hnutí orientoval proti komunismu. Vztah peronismu vůči kapitalismu nebyl tak antagonistický, důležitější byl právě důraz na nacionalismus. V zásadě lze říci, že kapitalismus i komunismus považoval peronismus za překonaný. Dalším nepřítelem peronismu byla podle jeho rétoriky oligarchie, ačkoliv ve skutečnosti režim zájmy této tradiční vrstvy argentinské společnosti příliš neomezoval.¹⁷⁷ Přestože se peronismus primárně opíral o masy dělníků, formálně se mělo jednat o hnutí pro všechny společenské třídy. Peronistická strana,¹⁷⁸ další z klíčových pilířů režimu, byla zprvu stranou elitářskou, která měla jen málo členů. Během prvního Perónova prezidentského období se ale otevřela a stala se stranou masovou, neboť Perónovým cílem bylo udělat z každého Argentinece peronistu.¹⁷⁹ Peronisté si zakládali na tom, že nejsou tradiční stranou, ale otevřeným hnutím. Podle oficiální rétoriky byli peronisty všichni. Hnutí a národ byly totiž považovány za totéž, peronistická doktrína se změnila v doktrínu národní, což bylo i posvěceno v ústavě roku 1949.¹⁸⁰ Zatímco tradiční strany společnost rozdělovaly, všenárodní peronistické hnutí ji mělo spojovat. Když měl Perón odpovědět jistému anglickému novináři na otázku, jak je Argentina rozdělena politicky, řekl: „*V Argentíně máme třetinu radikálů, třetinu konzervativců a třetinu socialistů.*“ Zaskočený novinář se ho zeptal: „*Ale, ...co peronisté, generále?*“ A Perón odpověděl: „*Aha, ...peronisté jsme všichni.*“¹⁸¹

Za čím stál tedy úspěch Peróna? Perón byl velmi charismatický a značně oblíbený, byl navíc skvělý řečník, který dokázal strhnout masy. Většinu rozhodnutí dělal sám. Za spolupracovníky se vybíral spíše věrné a submisivní typy, nežli vůdčí osobnosti. Jeho klíčovým úspěchem bylo, to že na rozdíl od předchozích vojenských prezidentů se mu podařilo přetáhnout na svou stranu odbory a dělnictvo. Dělníky si získal prosazováním

¹⁷⁶ CHALUPA, Jiří: *Věčné návraty Johna Sundayho (1.), Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu*, s. 33-34.

¹⁷⁷ ROMERO, Luis A.: *Breve historia contemporánea de la Argentina*, s. 117.

¹⁷⁸ Peronistická strana (*Partido Peronista*, PP) byla, co se administrativní stránky věci týče, rozdělena na čtyři úrovně. Jednalo se o úroveň národní (celoargentinskou), úroveň provincií a Buenos Aires, úroveň regionální (díleč regiony provincií, tzv. *departamentos*) a úroveň volebních okrsků. Na národní úrovni strany existovalo pět základních orgánů strany: Vůdce hnutí, Všeobecný kongres strany, Informační kancelář strany, Nejvyšší výkonná rada a Disciplinární tribunál strany. V rámci strany bylo už předem určováno, kdo bude zvolen do té které pozice. Klíčovým mužem, který rozhodoval o personálním složení strany a o složení kandidátek byl Alberto Teisaire. Perón rozhodoval pouze o nejvyšších pozicích, nebo ve složitých případech, které si vyžadovaly jeho názor. Viz BLANKSTEN, George I.: *Perón's Argentina*, s. 335-336, 342.

¹⁷⁹ CHALUPA, Jiří: *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 216.

¹⁸⁰ SIGAL, Silvia a Eliseo VERÓN. *Perón o muerte: los fundamentos discursivos del fenómeno peronista*, s. 62.

¹⁸¹ *Entrevista a Christian Ferrer, "La fiesta del Pueblo"*, in: *La café a la turca*, č. 6, 1999, <http://www.cafeaturca.8m.com/EntrevFERRER.htm>, [12/5/2015].

zákonů a sociálních reforem na jejich podporu. Výsledkem bylo, že se Perónovi podařilo přetáhnout voliče tradičních levicových stran socialistů a komunistů. Důležitým Perónovým nástrojem byla CGT, díky které mohl Perón snadno mobilizovat i kontrolovat své příznivce.¹⁸² Jeho popularita ale byla přímo závislá na zlepšování životních podmínek obyvatelstva, takže v momentě, kdy Perón vyčerpал veškeré zdroje a nemohl pokračovat ve financování štědrého sociálního systému, jeho popularita značně klesla a jeho režim se zhroutil.¹⁸³

5. 2 Peronismus či justicialismus a jeho vymezení ideology peronismu

Bezprostředně po Perónově zvolení byl používán termín „peronismus“, v dubnu roku 1949 použil Perón pro svou ideologii poprvé pojem „justicialismus.“¹⁸⁴ Jedním z důvodů, proč Perón začal používat termín justicialismus byla snaha odstříhnout peronismus od fašismu, ke kterému do konce druhé světové války vzhlížel. Přejmenována byla také Peronistická strana na Justicialistickou stranu (*Partido Justicialista*, PJ). Jednalo se ale stále o tu samou stranu, tu samou ideologii a ten samý režim. V roce 1950 charakterizoval Perón justicialismus následujícím způsobem: „*Justicialismus je nová životní filosofie, jednoduchá, praktická, lidová, hluboce křesťanská a hluboce humanistická. Jako doktrína politická, justicialismus zajišťuje rovnováhu mezi právy jednice a právy společnosti. Jako doktrína ekonomická, justicialismus provádí sociálně citlivou ekonomiku, tak že dává kapitál do služeb ekonomiky a ekonomiku do služeb blaha lidu (bienestar). Jako doktrína sociální, justicialismus zajišťuje sociální spravedlnost, která dává každé osobě právo na svoji sociální funkci.*“¹⁸⁵

Aby mohl Perón svoji ideologii nějak veřejně prezentovat a zajistit jí požadovaný kredit, uspořádal na téma justicialismu kongres filosofů. Ten se konal od 30. března do 9. dubna 1949 v Mendoze a osobně se ho zúčastnil se svým vlastním příspěvkem i sám Perón.¹⁸⁶ Závěry kongresu byly odmítnutí extrémního kolektivismu, ale i individualismu. Účastníci kongresu kritizovali filosofii Hegela i Marxe. Justicialismus měl podle jejich

¹⁸² JAMES, Daniel: *Resistance and integration*, s. 34.

¹⁸³ CHALUPA, Jiří: *Věčné návraty Johna Sundayho (1.)*, Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu, s. 34.

¹⁸⁴ Termín *justicialismus* vychází ze španělského slova *Justicia*, což znamená spravedlnost.

¹⁸⁵ PERÓN, Juan D. *Movimiento Peronista (Consejo Superior) – Las 20 verdades peronistas*, body 14-17, in: http://www.elhistoriador.com.ar/documentos/peronismo/movimiento_peronista_20_verdades_peronistas.php, [12/5/2015].

¹⁸⁶ PERÓN, Juan D. *La Comunidad Organizada*, Buenos Aires: Instituto Nacional „Juan Domingo Perón“ de Estudios e Investigaciones Históricas, Sociales y Políticas, 2006, s. 3.

názoru být vždy jakási Aristotelovská „zlatá střední cesta“.¹⁸⁷

Perón se vymezením Peronismu zabýval obsírně ve své brožuře *La Comunidad Organizada*. Jedná se o poměrně zajímavou práci, Perón odkazuje takřka na všechny významné filosofy od antiky až po novověk. George Blanksten dokázal jeho myšlenky shrnout na několika stránkách. Podle Perónovi teorie existují ve společnosti čtyři hlavní konfliktní síly, těmi jsou (A) *idealismus*, (B) *materialismus*, (C) *individualismus* a (D) *kolektivismus*.¹⁸⁸ Jednotlivé síly mohou sami o sobě převládnout nad ostatními, nebo se mohou spojit mezi sebou a poté také převážit nad ostatními.¹⁸⁹

Převládne-li (A) *idealismus*, nastane (1) *teokracie*.

Převládne-li (B) *materialismus*, nastane (2) *all-inclusive materialismus*¹⁹⁰

Převládne-li (C) *individualismus*, nastane (3) *anarchie*.

Převládne-li (D) *kolektivismus*, nastane (4) *kompletní kolektivismus*¹⁹¹

Spojí-li se (A) *idealismus* s (D) *kolektivismem*, nastane (5) *fašismus*.

Spojí-li se (B) *materialismus* s (D) *kolektivismem*, nastane (6) *komunismus*.

Spojí-li se (B) *materialismus* s (C) *individualismem*, nastane (7) *kapitalismus*.

Další kombinace byly podle teoretiků peronismu nemožné. Výsledkem je sedm tzv. „tyranií“, mezi kterými se snaží justicialismus balancovat.¹⁹²

¹⁸⁷ Srov. MCLYNN, Frank J. *The Political Thought of Juan Domingo Perón*, s. 16-21; BLANKSTEN, George I.: *Perón's Argentina*, s. 281-82.

¹⁸⁸ Srov. PERÓN, Juan D.: *La Comunidad Organizada*, s. 29-43; BLANKSTEN, George I.: *Perón's Argentina*, s. 283-285.

¹⁸⁹ Srov. BLANKSTEN, George I.: *Perón's Argentina*, s. 286-290. MCLYNN, Frank J. *The Political Thought of Juan Domingo Perón*, s. 19

¹⁹⁰ *All-inclusive materialismus* (v anglickém originále *all-inclusive materialism*), podle peronistických ideologů systém, ve kterém nastane úplné podřízení soukromému vlastnictví, jakožto nástroje „zahraničních imperialistů“. Viz BLANKSTEN, George I.: *Perón's Argentina*, s. 286, 290.

¹⁹¹ *kompletní kolektivismus* (v anglickém originále *complete collectivism*), společnost, ve které nastane extrémní forma kolektivismu Hegeliánského, či Marxistického typu. Viz tamtéž s. 287-278, 290.

¹⁹² Srov. BLANKSTEN, George I.: *Perón's Argentina*, s. 291; MCLYNN, Frank J. *The Political Thought of Juan Domingo Perón*, s. 18.

6. Evita

6. 1 Dětství a kariéra herečky

Eva Perónová se narodila v květnu 1919¹⁹³ ve vesničce Los Toldos nedaleko Buenos Aires.¹⁹⁴ Byla nemanželskou dcerou Juana Duarteho a Juany Ibarurenové, kteří spolu měli už čtyři děti, přesto se ale nikdy nevezali. Duarte byl totiž už jednou ženatý, ale odešel od své původní ženy, s níž měl tři děti.¹⁹⁵ Na základní školu chodila Eva v Junínu. Po jejím absolvování odešla na počátku roku 1935 ve věku patnácti let do Buenos Aires, kde se chtěla živit jako herečka.

Eva se ocitla ve velmi složité situaci, kdy jako patnáctiletá dívka přišla do velkého města, ve kterém nikoho neznala. Měla ale štěstí a už v březnu debutovala ve své první menší roli v divadle. O rok později se s jiným souborem vydala na úspěšné turné po argentinském venkově. V roce 1937 cestovala s dalším souborem do uruguayského Montevidea, kde odehráli několik představení.¹⁹⁶ Její kariéra ale spíše stagnovala a do žádných velkých rolí se prosadit nedokázala. Během herecké kariéry provázely Evu měsíce bez práce, než dostala roli v jiném divadle. I kvůli tomuto nepravidelnému příjmu si vydělala asi právě tolik, aby se vůbec uživila. Dalším jejím zdrojem příjmů byla reklama, nebo hraní v rozhlasových hrách, což bylo ale tou dobou pro herečky v podobné situaci běžné.¹⁹⁷

Od roku 1940 už Eva Perónová účinkovala pouze v rozhlasových hrách a nově také ve filmu, kde dostala pár menších rolí. Potom se ale zaměřila už pouze na práci v rádiu, neboť zde měla oproti filmu lepší pozici a oproti divadlu zase vyšší plat. Působila tedy jako

¹⁹³ Kolem data narození Evy Perónové panují nejasnosti. Ačkoliv oficiálně uváděla datum 7. května 1922, prameny naznačují, že se narodila už v roce 1919. Je jasné, že do Buenos Aires odešla v roce 1935, pokud by se narodila v roce 1922, bylo by jí tou dobou pouze 13 let a v tak mladém věku je její odchod velice nepravděpodobný. Viz CAPSITSKI, José. „*Prehistoria de Eva Perón*“, in: *Todo es Historia*, Buenos Aires: Mimeo, červen 1968, č. 14, s. 10.

¹⁹⁴ V sérii rozhovorů z roku 1973 obyvatelé Los Toldos potvrdili, že se Eva Perónová narodila v jejich vesnici. Pascual Lettieri, který byl v roce 1919 v Los Toldos starostou dokonce sdělil, že vlastní kopii rodného listu Evy Perónové, ve kterém je Eva uvedena s matčíným příjmením Ibarurenová. Oddací list Evy Perónové oproti tomu nepřesně uvádí jako místo narození Junín a datum narození 7. května 1922. Junín, ve kterém chodila Eva do školy a kde měla mimochodem s Perónem svatbu, byl bohatší a významnější, než Los Toldos, proto jej Eva Perónová nejspíš uváděla jako své rodiště. Srov. BORRONI Otelo a Roberto VACCA. *La vida de Eva Perón*, Buenos Aires: Editorial Galerna, 1971, s. 21-22; NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 14-15.

¹⁹⁵ Juan Duarte měl za ženu Estelu Grisoliaovou, která žila s jejich třemi dětmi ve městě Chivilcoy. Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 17.

¹⁹⁶ NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 33-36.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 40-41.

herečka v rozhlasových hrách a to na několika různých rozhlasových stanicích.¹⁹⁸ Ve svých rolích měla úspěch, takže se stala ve své branži poměrně známou postavou. Když přišel v roce 1943 státní převrat, nevěnovala mu Eva nejmenší pozornost. O politiku se tehdy ještě nezajímala a jediné na čem jí záleželo, byla její kariéra a snaha stát se slavnou herečkou.¹⁹⁹ Události roku 1943 měly ale významný dopad i na její práci. Všechny programy rozhlasových stanic musely být předem schváleny kontrolorem Generálního ředitelství pošt a telekomunikací (*Dirección General de Correos y Telecomunicaciones*, DGCT). Evě se ale v nových podmínkách podařilo prosadit a od 16. října 1943 začala v *Radiu Belgrano* vysílat nový pořad o životech významných žen. Je možné, že k získání nového místa jí dopomohl zaměstnanec DGCT Oscar Nicolini.²⁰⁰ Tento pořad se vysílal v následujících letech pravidelně, až na několik výjimek, způsobených Evinou indispozicí. Vysílal se i během událostí října 1945.

6. 2 Seznámení s Perónem a Eviná aktivita do Perónova nástupu k moci

Nejčastěji se uvádí, že se Eva s Perónem seznámili 22. ledna 1944 na stadiónu Luna Park, během uměleckého benefičního festivalu u příležitosti uctění památky obětí zemětřesení v San Juanu.²⁰¹ Jelikož ale na festivalu seděli vedle sebe, je pravděpodobné, že se znali už předtím. Podle Marysy Navarrové, autorky Eviná životopisu se seznámili na Sekretariátu práce a sociálního zabezpečení, kterému tou dobou Perón šéfoval. Herci a herečky totiž pomáhali organizovat sbírku obětem zemětřesení, která se soustředila právě na STP. Časopis *Radiolandia* uveřejnil fotografii z veřejné sbírky, na které byli v roli asistentů sbírky Perón i Eva.²⁰² Navarrová ale uvádí další svědectví, podle kterého se seznámili už v prosinci 1943 při Perónově oficiální návštěvě rádia *Belgrano*.²⁰³ Nicméně není možné

¹⁹⁸ Eva Perónová začínala na stanicích *Radio Belgrano* a *Radio Mitre*. Později jí její bratr Juan Duarte zařídil pětiletý kontrakt na stanici *Radio Prieto*, jehož byl tou dobou zaměstnancem. Později působila také na stanici *Radio El Mundo*. Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 40-44.

¹⁹⁹ NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 50.

²⁰⁰ S Oscarem Nicolini se Eva seznámila právě během kontrol rozhlasových pořadů a později se stal jejím osobním přítelem. Za peronismu byl jejím tajemníkem a později i ministrem komunikací. Další možností je, že jí k získání místa pomohl plukovník Imbert, který prováděl na DGCT osobně kontroly rozhlasových pořadů. Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 51-52.

²⁰¹ Časopis *Sintonía* uveřejnil 1. února 1944 fotografii z festivalu, na které seděli Eva a Perón vedle sebe a povídali si mezi sebou. Viz BORRONI Otelo a Roberto VACCA. *La vida de Eva Perón*, s. 71-72.

²⁰² NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 58-59.

²⁰³ Po této oficiální návštěvě se Perón o pár dní později vrátil do redakce rádia *Belgrano* u příležitosti uvedení rozhlasové hry *Alucinados* (Ohromení). Jednalo se o hru na téma vyliďňování argentinského venkova. Při té příležitosti ho doprovázela mladá žena, kterou tisk označil za jeho dceru, ačkoliv žádnou dceru neměl. Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 58.

prokázat, že se Perón s Evou seznámili už v rádiu *Belgrano*. Carmen Llorcová píše, že je mohl seznámit major Arrieta, který byl Eviným švagrem, nebo ještě spíše již zmiňovaný Oscar Nicolini.²⁰⁴ Je však jisté, že o tři měsíce později už žila Eva s Perónem v jeho bytě, o čemž podal svědectví argentinský spisovatel Arturo Martín Jauretche, který je tou dobou v Perónově bytě osobně navštívil.²⁰⁵ Ačkoliv byla Eva tou dobou pouze Perónovou milenkou, choval se k ní Perón jako k manželce. Vodil ji s sebou také na různé společenské akce, což ale vzbuzovalo nevoli u dalších důstojníků, kterým se nelíbilo, že jej na oficiální akce doprovází žena, se kterou nebyl sezdán.²⁰⁶

Poté co vyšlo najevo, že Evita žije s Perónem, začala její kariéra dramaticky stoupat. Dostala novou velmi lukrativní smlouvu v rádiu *Belgrano*, roli v několika filmech a nechala se fotografovat od nejlepších fotografů.²⁰⁷ Spustila také nové rozhlasové pořady, ve kterých Peróna přímo podporovala. V těchto pořadech se primárně zaměřovala na negramotné posluchače, jimž se snažila zprostředkovat historické i aktuální události, jako například revoluci roku 1943. Vždy je samozřejmě prezentovala z Perónova úhlu pohledu. Všem těmto aktivitám se věnovala až do přelomového října roku 1945. Když bylo jasné, že bude Perón odstaven a poslán do vězení, nesla to Eva velmi těžce.

Po Perónově zatčení se Eva podle tradičních peronistických interpretací podílela na organizaci odborových předáků a spolu s nimi pořádala demonstrace za Perónovo propuštění, které vyústily 17. října 1945 v generální stávkou a obrovskou manifestaci na *Plaza de Mayo*. Toto nepřesné tvrzení později převzali i někteří neperonističtí a zvláště zahraniční autoři.²⁰⁸ Ve skutečnosti měla Eva na mobilizaci dělníků jen malý podíl. Nejvíce se na ní naopak podíleli odboroví předáci z CGT, které Eva tou dobou ještě ani osobně neznala, klíčovou roli mezi nimi zastávali například Cipriano Reyes, Luis Gay nebo Luis Monzalvo.²⁰⁹ Jak se vyvíjel oficiální peronistický pohled lze dobře ukázat na příkladech z tisku. Například deník *Democracia* nevěnoval během říjnových událostí Evině aktivitě

²⁰⁴ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 88.

²⁰⁵ BORRONI Otelo a Roberto VACCA. *La vida de Eva Perón*, s. 85.

²⁰⁶ LUNA, Félix. *El 45: crónica de un año decisivo*, Buenos Aires: Editorial J. Alvarez, 1969, s. 137-138.

²⁰⁷ V rádiu *Belgrano* začala Eva vysílat cyklus o významných ženách v dějinách lidstva *Mujeres Ilustres* (Významné ženy), který běžel až do říjnových událostí roku 1945. Dostala také roli ve filmech *La cabalgata del circo* (Cirkusová kavalkáda) a *La Pródiga* (Marnotratná). V obou případech se ale jednalo o spíše průměrný herecký výkon. Dne 1. června 1944 se objevila v časopisu *Antena* fotografie, kterou fotila jedna z nejvýznamnějších fotografek té doby Anamarie Heinrichová. Na této fotografii měla Eva poprvé odbarvené vlasy na blond, původně měla totiž vlasy černé. Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 62.

²⁰⁸ George Blanksten například říká, že Evita „...začala hrát hlavní roli v maření puče proti Perónovi. Zalarmovala jeho politické spojence, a mašinérie vedoucí k opětovnému dosazení plukovníka k moci mohla být spuštěna.“ Viz BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 91;

²⁰⁹ Srov. NAVARRO, Marysa: *Evita*, s. 86-87; ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 66, 89.

větší pozornost, vše se ale změnilo, když Eva 17. ledna 1947 periodikum koupila. Po její smrti ji *Democracia* zpětně připsala všechny zásluhy.²¹⁰

Pouhé čtyři dny po 17. říjnu, dne 22. října roku 1945 proběhla civilní svatba Peróna s Evou v Junínu. K urychlení svatby došlo kvůli obavám, aby nemanželský vztah neohrozil plánovanou Perónovu kandidaturu na prezidenta. Svatební cesta vedla do La Platy a byla prý velmi krátká.²¹¹ Později 10. prosince 1945 proběhla ještě další svatba, jednalo se o tajný církevní obřad v kostele sv. Františka v La Platě.²¹²

6. 3 Eva Perónová za peronismu

Poté co byl Perón zvolen prezidentem, začala Evita pracovat na Generálním ředitelství pošt a telekomunikací. Zde jí Nicolini poskytl kancelář, ve které se starala o všechny, kteří se chtěli setkat s Perónem.²¹³ Dne 23. září 1946 začala Eva pracovat jako ředitelka Sekretariátu práce a sociálního zabezpečení.²¹⁴ Eviným úkolem bylo komunikovat osobně s dělníky, pokračovala tedy více méně ve své původní práci. Představovala jakýsi mezistupeň mezi dělnictvem a prezidentem, který neměl na setkání s běžnými občany dostatek času. Vzestup Evina významu způsobilo do jisté míry odstavení CGT a jejich odborových předáků.²¹⁵ Perón brzy poznal, že se mu nepodaří plně kontrolovat CGT, jejíž lídři byli na Perónovi vcelku nezávislí. Místo anonymní odborové organizace zaujala funkci mostu mezi dělnictvem a prezidentem právě Eva Perónová. Mimo to pracovala Eva stále v rozhlase, skrze nějž často snadno ovlivňovala veřejné mínění. Od roku 1950 působila na televizním Kanálu 7 (*Canal 7*).²¹⁶

V červnu 1947 se Eva Perónová vydala na svoji velkou zahraniční cestu po Evropě. První kroky vedly přirozeně do Španělska, ke kterému měla Argentina i peronisté nejbliže. Už na letišti Barajas v Madridu ji údajně čekalo přes 200 tisíc osob.²¹⁷ Ve Španělsku byla

²¹⁰ Dne 17. října publikovala *Democracia* článek, ve které pouze zmínila „Evinu věrnost („*la lealtad de Evita*“). Oproti tomu po Evině smrti *Democracia* sdělila, že „... se 17. října postavila reakcionářské oligarchii a zajistila pokračování Revoluce, která upevnila velikost Argentinského Národa.“ Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 95, podle *Democracia*, Junín: 17. října 1947; *Democracia*, Junín: 27. července 1952.

²¹¹ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 91.

²¹² *Casamiento Secreto*, in: <http://www.eldia.com.ar/edis/20110220/laciudad42.htm>, [12/5/2015].

²¹³ NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 112-113.

²¹⁴ Navarrová i Chalupa nazývají Evu ministryní a Sekretariát práce a sociálního zabezpečení Ministerstvem práce (*Ministerio de Trabajo*). *Secretaría de Trabajo y Previsión*, ale byla přeměněna na ministerstvo až v roce 1949. Srov. NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 113; CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 214.

²¹⁵ NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 118-119.

²¹⁶ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 97-98.

²¹⁷ Tamtéž, s. 108.

Eva opravdu srdečně přivítána at' už od generála Franca, tak i od desetitisíců Španělů, kteří ji přišly pozdravit, Eva sama ani takové přijetí nečekala. Během své cesty po Španělsku navštívila mimo jiné Madrid, Barcelonu, Granadu či rozličná místa v Galicii.²¹⁸ Ze Španělska se Eva přesunula do Itálie, přivítání v této zemi však bylo úplně opačné, než ve Španělsku. U příležitosti její návštěvy pořádali italští komunisté sérii protestů, během kterých obviňovali Evu a Peróna z fašismu,²¹⁹ část její cesty proto musela být zrušena. Vrcholem Eviny cesty po Itálii bylo setkání s papežem Piem XII.²²⁰ Po návštěvě Itálie zamířila Eva postupně do Švýcarska, Portugalska a Francie, kde se také setkala s protesty. Původně ještě také plánovala návštěvu Velké Británie, nakonec si to ale rozmyslela, protože nedostala pozvání do Buckinghamského paláce. Po cestě do Španělska se Eva údajně změnila, podle její přítelkyně Isabel Ernstové se vrátila jako „královna a fašistka“.²²¹

Jednou z hlavních věcí na které se Eva Perónová soustředila, byla ženská otázka. Dlouhodobě bojovala za volební právo žen, které vstoupilo v planost 23. září 1947.²²² Ani na jeho prosazení však neměla Eva velký podíl, neboť se zákonem o volebním právu pro ženy počítal už první pětiletý plán. Navíc v momentě, kdy měla Eva svůj první velký projev na toto téma, byl už zákon schválen Senátem.²²³ Díky tomuto zákonu získaly volební právo skoro čtyři miliony žen. Začátkem roku 1949 založila Eva ženskou odnož Peronistické strany *Partido Peronista Feminino* (PPF). Výsledkem prosazení volebního práva žen bylo, že v prezidentských volbách, které se konaly 11. listopadu 1951 získal Perón ještě více hlasů, než před pěti lety.²²⁴

²¹⁸ Eva navštívila postupně Madrid, Toledo, Granadu, Santiago de Compostela, galicijské fjordy (*rias*), Vojenskou a námořní škola v Marínu (*la Escuela Naval y Militar de Marín*), Pontevedru, Zaragozu a Barcelonu. Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 132-135.

²¹⁹ ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 112.

²²⁰ Papež Pius XII. Přijal Evu Perónovou na dvacetiminutovou audienci, během níž jí daroval růženec. NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 137-138.

²²¹ Evina stará přítelkyně Isabel Ernstová, mimochodem svého času milenka Dominga Mercanteho, pocházela původem z Německa. Roku 1997 popsala Ernstová Evinu proměnu: „Existovala jedna Eva před cestou do Španělska a jiná poté, co se setkala s Franciskem Frankem. Franko jí popletl hlavu (*llenó la cabeza*). Učinil, že se cítila jako královna. Opravdu, když se vrátila, byla jiná. Byla fašistka.“ Viz ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 90-91.

²²² U příležitosti schválení zákona o volebním právu pro ženy (zákon č. 13 010) Eva Perónová ve svém projevu na *Plaza de Mayo* téhož dne řekla: „Zde je, sestry, shrnuta do několika článků dlouhá historie boje, nezdaru a nadějí.“ Srov. *Ley del Voto Feminino*, 9. září 1947,

in: <http://archivoperonista.com/documentos/parlamentario/1947/ley-voto-femenino/>, [12/5/2015];

Discurso en Plaza de Mayo para anunciar la sanción de la Ley del Voto Feminino, 23. září 1947, in:

<http://archivoperonista.com/discursos/maria-eva-duarte-peron/1947/discurso-en-plaza-mayo-anunciar-sancion-ley-voto-femenino/>, [12/5/2015], NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 148.

²²³ NAVARRO, Marysa. *Evita and Peronism*, s. 26.

²²⁴ Perón získal celkem 4 745 168 hlasů, což představuje 63,5 %. Z 3 816 460 žen, které mohly volit, získal Perón 2 441 558 hlasů, což je dokonce 63,9 %. Srov. NOHLEN, Dieter. *Elections in the Americas: a data handbook, volume 2*, s. 110; NAVARRO, Marysa. *Evita and Peronism*, s. 27.

První dáma v Argentině také tradičně vykonávala čestné předsednictví v charitativní organizaci Dobročinná společnost (*Sociedad de Beneficencia*). Dalšími členkami této společnosti byly dámy z nejvyšších vrstev, příslušnice tzv. „oligarchie“. Většina autorů operuje s názorem, že jelikož Eva nepocházela z vysoké společnosti, odepřely jí čestné předsednictví v Dobročinné společnosti. Proto prý Eva přiměla svého manžela k čistce v Dobročinné společnosti a poté 19. června 1948 založila svou vlastní Nadaci Evy Perónové (*Fundación de Eva Perón*, FEP).²²⁵ Pro toto tvrzení však podle Marysy Navarrové neexistují žádné důkazy, faktem ale je, že od roku 1946 přestala *Sociedad de Beneficencia* existovat a její instituce přešly pod *Dirección Nacional de Asistencia Social*, která byla vytvořena v září 1948. Nadace tedy neměla Dobročinnou společnost přímo nahradit, vznikla spíše jako zastřešení veškerých aktivit Evy Perónové.²²⁶

Fundación Eva Perón poskytovala finanční, nebo materiální pomoc, stipendia pro studenty, stavěla nemocnice, školy, ubytovny, podporovala turismus či obecně zlepšovala životní podmínky nejnižších vrstev společnosti.²²⁷ Na chod Nadace podle Alicie Dujovneové přispívali dělníci z CGT, kteří odváděli jedno procento ze svého platu. Někteří dělníci přispívali dobrovolně, jiní pod nátlakem. Kromě nich Nadaci dotovaly také velké průmyslové podniky. Dalšími zdroji příjmů byla daň z hazardu a výdělek z národní loterie.²²⁸ Hlavní problém při financování Nadace představovala podle španělské historičky Carmen Llorcová neexistence jasné ekonomické administrativy Nadace. Technicky byla *Fundación* privátní organizací, kterou ale Eva vedla autokratickým způsobem. Hospodařilo se prý špatně, ale nekradlo se.²²⁹ Přesto byl příliv peněz do Nadace tak veliký, že se jí podařilo během let svojí existence vystavět nespočet budov.²³⁰

²²⁵ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 214.

²²⁶ NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 195.

²²⁷ Podle svých základních ustanovení měla Nadace následující cíle:

- a) Poskytování peněžní nebo materiální pomoci, zlepšování pracovních podmínek, poskytování stipendií na vysokoškolská studia a specializační kurzy všem, kterým se nedostává zdrojů, nebo si je podle soudu zakladatelky zaslouží;
- b) Výstavba bydlení pro rodiny bez domova;
- c) Výstavba zařízení vzdělávacích, zdravotnických, rekreačních a jakýchkoliv dalších, která umožní naplnit vysoké cíle instituce;
- d) Výstavba dobročinných zařízení jakéhokoliv druhu, která bude možno převést, zdarma, nebo s poplatkem, na stát, provincie, či obce;
- e) Spolupráce všemi dostupnými způsoby na realizaci staveb veřejného zájmu, které přispějí k naplnění základních potřeb pro důstojný život znevýhodněným sociálním třídám.

Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 196., podle *Fundación Eva Perón, Estatutos*, Buenos Aires: 1955, s. 1-2.

²²⁸ Srov. NAVARRO, Marysa. *Evita and Peronism*; ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 115; CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 214.

²²⁹ Srov. ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 116, 118; NAVARRO, Marysa. *Evita and Peronism*, s. 25.

²³⁰ V období od 4. června 1943 do 31. prosince 1950 bylo postaveno čtyři tisíce škol, z toho tisíc vystavěla Nadace Evy Perónové. Roku 1943 stálo v Argentině 57 nemocnic, zatímco roku 1949 už 119. Pouze v roce

Když se přiblížily prezidentské volby roku 1951, začalo se stále více uvažovat o Evině kandidatuře na viceprezidentku. Eva Perónová svoji kampaň 26. února 1951 opravdu odstartovala. Dne 2. srpna byla oficiálně oznámena kandidatura manželské dvojice Perón-Eva Perónová, kterou doporučilo dvě stě členů Svazového výboru (*Comité Confederal*) CGT.²³¹ Mimo CGT podporovaly Evinu kandidaturu statisíce Argentinců, převážně z nejnižších vrstev. Tu ale naopak odmítali machističtí generálové, které vyděsila už její myšlenka na zřízení dělnických milicí. Mimo to pokud by Perón zemřel, stala by se Eva vrchní velitelkou ozbrojených sil, což by pro ně bylo nepřipustné.²³² Dalším problémem byl Evin špatný zdravotní stav, který se už začal projevovat. Pod tlakem všech těchto okolností se Eva Perónová kandidatury na viceprezidentku nakonec vzdala.

První příznaky Eviny nemoci se objevily 9. ledna 1950, když ji trápily velké bolesti. Během jednoho slavnostního ceremoniálu omdlela v přítomnosti ministra školství Óscara Ivanisseviche, původním povoláním lékaře, který předpokládal zánět slepého střeva a proto se jí rozhodl operovat. Během operace Ivanissevich diagnostikoval podezření na rakovinu. Pozdější vyšetření odhalila nádor v oblasti dělohy. Jak se blížily druhé prezidentské volby, Evin stav se stále zhoršoval. Od října 1950 se vzdala úplně svých aktivit v Nadaci. Dne 3. listopadu byla převezena do nemocnice a 6. listopadu operována, o pět dní později se konaly volby, ve kterých poprvé a naposled v životě volila. Od nového roku se objevovala na veřejnosti už pouze sporadicky. Na svátek práce, 1. května předstoupila naposledy před *Descamisados* s veřejným projevem, který přednesla s velkým sebezapřením. Dne 26. června ve věku 33 let Eva Perónová zemřela.²³³

6. 4 Význam Evy Perónové pro ideologii peronismu

Eva Perónová byla bezesporu jedním z nejdůležitějších symbolů peronismu. Její kult utvářela oficiální propaganda peronismu, která jí však připisovala zásluhy i za události, na kterých neměla rozhodující podíl, jako v případě organizování masové demonstrace za propuštění Peróna v říjnu 1945. Skuteční organizátoři demonstrace, odboroví předáci z CGT, jako např. Cipriano Reyes nebo Luis Gay, totiž poté upadli v nemilost a byli odstaveni, proto

1951 otevřela Nadace dalších 35 klinik. Viz BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 106, 107.

²³¹ NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 227.

²³² Srov. NAVARRO, Marysa. *Evita and Peronism*, s. 26; CHALUPA, Jiří: *Věčné návraty Johna Sundayho (2.). Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu*, s. 21

²³³ Srov. NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 241-253; ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 125-128; NAVARRO, Marysa. *Evita and Peronism*, s. 24.

režim vytvořil mýtus o Evitě, který měl ale ve společnosti velkou odezvu. Je však třeba říci, že se Eva Perónová během peronismu opravdu vypracovala v jednu z nejdůležitějších postav režimu. Role Peróna a Evy byly odlišné, Perón byl vůdce, který vše řídil, vytvářel doktrínu, stanovoval cíle a rozpracovával strategie. Eva měla naopak na starosti propagaci a vysvětlování doktríny před masami, během svých vystoupení neustále dokazovala bezbřehou oddanost Perónovi, čímž stanovovala vzor, podle kterého se měla společnost řídit, dokonale tím mobilizovala masy a také je kontrolovala.²³⁴

Peronismus propagoval Evin kult na všech možných místech. Její portréty bylo možno spatřit na pohlednicích, ve školách, na úřadech, na nádražích, na náměstích i na budovách. Na počest prezidentského páru také vznikly dvě nové provincie. Dnešní provincie La Pampa dostala název *Provincia Eva Perón* a dnešní provincie Chaco *Provincia Presidente Perón*. Po Evině smrti bylo rozhodnuto, že bude její tělo nabalzamováno, práce trvaly takřka celý rok a skončily v červnu 1953. Tělo Evity bylo poté vystaveno v budově CGT. Navíc se uvažovalo o stavbě megalomanského Památníku Evy Perónové (*Monumento a Eva Perón*), který navazoval na neuskutečněný projekt Památníku příslušníka Descamisados (*Monumento al Descamisado*), který existoval od roku 1946.²³⁵

Za svou činnost si Evita vysloužila různá přívlastka, jako například „Paní naděje“ (*Dama de Esperanza*) či „Praporečnice *descamisados*“ (*Abanderada de los Descamisados*). V květnu 1952 ji dokonce Kongres označil za „Duchovní vůdkyni národa“ (*Jefa Espiritual de la Nación*), této pocty se jí dostalo jako jediné v historii argentinského národa.²³⁶ Evina nadmíru idealizovaná autobiografie „Smysl mého života“ (*La razón de mi vida*), jejímž autorem byl pravděpodobně ve skutečnosti španělský novinář Manuel Penella de Silva,²³⁷ se stala povinnou četbou. Peronisté i obyčejní lidé usilovali o Evinu svatořečení, to však po konfliktu s papežem nemělo velkou naději na úspěch. Přesto se v kostelích údajně odříkávala modlitba „Zdrávas María Eva“ (*Ave María Eva*).²³⁸ Oblíbenost Evy Perónové byla dána i tím, že její idealizovaná postava bývá spojována s nejlepšími lety peronismu, tedy s obdobím prosperity, sociálních změn a všeobecné dobré nálady ve společnosti. Eva se už naopak nedožila období ekonomického úpadku, zvýšených represí a rozkolu s církví.

²³⁴ Tamtéž, s. 280.

²³⁵ Tamtéž, s. 225, 261.

²³⁶ Srov. NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 129, NAVARRO, Marysa. *Evita and Peronism*, s. 26, 30.

²³⁷ Manuel Penella de Silva přiznal několik let před svou smrtí v časopise *Primera Plana*, že knihu napsal ve skutečnosti on. Viz NAVARRO, Marysa. *Evita*, s. 273.

²³⁸ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 214-5.

7. Argentinská společnost za peronismu

7.1 Dělnictvo

Industrializace Argentiny začala ve třicátých letech. Dělnická třída však z industrializace příliš neprofitovala, protože došlo k poklesu reálných mezd kvůli inflaci. Tou dobou bylo dělnické hnutí v Argentině nejednotné a slabé. K roku 1929 existovaly pouze tři hlavní odborové organizace: anarchistická Regionální dělnická federace (*Federación Obrera Regional*, FORA), syndikalistický Argentinský odborový svaz (*Unión Sindical Argentina*, USA) a socialistická Argentinská dělnická konfederace (*Confederación Obrera Argentina*, COA). V březnu 1929 tyto organizace souhlasily s utvořením jediné odborové centrály, kterou se stala CGT, jež vznikla 27. září 1930.²³⁹ Za peronismu rostla odborová organizovanost i význam dělnické třídy.²⁴⁰ Suverénně největší odborovou organizací, i když ne jedinou, byla CGT.²⁴¹ Díky peronismu došlo k formování třídního vědomí u dělnictva. Peronismus také zásadně proměnil politické preference dělníků, kteří se od tradičních dělnických stran přesunuli právě k peronistům. K ním však dělníci zachovávali loajalitu částečně také kvůli represím.

Peronistická legislativa byla dělnictvu příznivě nakloněna. V letech 1946 až 1948 zavedla vláda regulaci mezd, placenou dovolenou, mateřskou dovolenou či nemocenskou. Existovalo právo na práci, ochrana dětské a ženské práce, snížil se věk potřebný pro odchod do penze, zlepšily se podmínky práce, dělníci dostávali mimořádné předvánoční příspěvky, tzv. *aguinaldos*.²⁴² Byla zavedena tzv. „anglické sobota“ (*sábado inglés*), což znamenalo, že se v sobotu pracovalo pouze dopoledne.²⁴³ V letech 1946 až 1949 vzrostla reálná mzda dělníků v průmyslu o 53 %. Výrazně se ale zlepšilo hlavně sociální postavení dělnictva.

²³⁹ D'ABATE, Juan C. *Trade Unions and Peronism*, in: TURNER, Frederick C a José Enrique MIGUENS. *Juan Perón and the reshaping of Argentina*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, xii, 1983, s. 57-59.

²⁴⁰ Zatímco v roce 1948 bylo odborově organizováno 30,5 % zaměstnanců, v roce 1954 to bylo už 42,5 %. K výraznému nárůstu odborové organizovanosti došlo především mezi lety 1946 a 1951. Počet odborově organizovaných vzrostl z 520 tisíc v roce 1945 na 2,3 milióny v roce 1954. Podle Juana Carlose D'Abateho, měla v roce 1941 CGT 330 tisíc členů, roku 1946 450 tisíc členů a roku 1951 už 2,5 miliónu členů. Celkem dvě třetiny dělníků byly organizovány v odborech. Srov. JAMES, Daniel. *Resistance and integration*, s. 8-10; CHALUPA, Jiří: *Věčné návraty Johna Sundayho (1.)*. *Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu*, s. 32; D'ABATE, Juan C. *Trade Unions and Peronism*, s. 59.

²⁴¹ Mimo CGT existovaly i další odborové organizace, například *Federación Gráfica Bonaerense*, jednalo se ale pouze o marginální záležitosti. D'ABATE, Juan C. *Trade Unions and Peronism*, s. 56.

²⁴² Srov. JAMES, Daniel. *Resistance and integration*, s. 33; ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 99, 108; CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 202; ²⁴² D'ABATE, Juan C. *Trade Unions and Peronism*, s. 59-60.

²⁴³ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 226.

Dělníci se poprvé cítili jako skuteční občané se všemi právy, což dosvědčují i konkrétní příklady. Dělník Don Ramiro například řekl: „...*S Perónem jsme byli všichni machové.*“²⁴⁴ Jiný dělník poukázal na kontrast mezi sociálním postavením a kupní silou obyvatelstva: „*Před Perónem jsem byl chudý a nic jsem neznamenal. Teď už jsem jen chudý.*“²⁴⁵

Další charakteristickou skupinu, zapadající do mozaiky peronismu tvořili tzv. *descamisados*.²⁴⁶ *Descamisados* byli vesměs dělníci či městská chudina, typicky z průmyslových předměstí velkých měst, kteří původně Peróna spontánně podporovali. Poprvé se významně projevili během manifestace 17. října 1945. Za peronismus tvořili prorežimní oddíly, které prováděly různé záškodnické akce proti opozici. Například rozháněly její shromáždění, podněcovaly občany k pouličním násilnostem, vypalovaly obchody či dokonce vykonávaly politické vraždy.²⁴⁷ Peronistické hnutí bylo v zásadě plebejské, takže dělníci bez košilí představovali jeho ideální symbol. Daniel James si všímá podobnosti mezi peronistickou rétorikou a tradičními argentinskými hodnotami, jaká jsou obsažena také například v tangu, tedy motivu ochránit ženu, matku.²⁴⁸

7. 2 *Represe*

Peronismus, coby autoritativní režim používal nejrůznější metody, jak zastrašit nebo přímo odstavit své odpůrce. Nejčastěji byli pronásledováni příslušníci opozice, zejména komunisté a socialisté. Mnozí z nich končili po vykonstruovaných procesech ve věznění, ze kterého se ale díky častým amnestiím mohli zase poměrně rychle dostat. K nejběžnějším zločinům, podle kterých byli souzeni političtí vězni, patřilo tzv. *desacato*, což lze přeložit jako pohrdání či neúcta. Trest trval většinou od šesti měsíců do jednoho roku vězení. Mezi závažnější zločiny se řadila zrada, špionáž a sabotáž.²⁴⁹ Aby se političtí vězni přiznali ke svým smyšleným zločinům, přistupovaly restriktivní složky i k mučení. Mučení probíhalo pomocí nástroje *picana eléctrica*, který způsoboval elektrické šoky. Případy tohoto způsobu mučení byly zaznamenány už v listopadu 1943 ve vězeňském zařízení v Chacu a probíhaly

²⁴⁴ JAMES, Daniel. *Resistance and integration*, s. 118.

²⁴⁵ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 226.

²⁴⁶ *Descamisados*, znamená ve španělštině doslova „ti bez košile“ či „bezkošiláci“. Oficiální definice pro příslušníky *descamisados* zněla dle zákona takto: „*Skromní intelektuální a manuální pracovníci, organizovaní na obranu svých politických, společenských a ekonomických práv.*“ Viz , BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 318, podle *Zákon č. 13 568, Buenos Aires. Imprenta del Congreso Nacional, 1949*, čl. 1.

²⁴⁷ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 212.

²⁴⁸ JAMES, Daniel. *Resistance and integration*, s. 22-23.

²⁴⁹ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 175-178.

i během peronismu. O *picaně* psaly i deníky *La Prensa a La Nación*.²⁵⁰ Podle George I. Blankstena existovaly i „koncentrační tábory“, toto označení je ale přinejmenším diskutabilní.²⁵¹ Bezpochyby ovšem existovala cenzura, které se nevyhnuly školy, tisk, rozhlas, kino ani divadlo.

Už před nástupem Peróna, respektive od převratu roku 1943 probíhaly v Argentině represe často i tvrdší, než za peronismu.²⁵² Byla omezena svoboda projevu, agenti odposlouchávali telefony i rozhovory v kavárnách. Ještě z pozice ředitele Sekretariátu práce se na represích podílel i Perón, který bývalé odborové předáky zbavoval funkcí a někteří se nevyhnuli pronásledování. K 27. září 1945 se v Argentině nacházelo okolo dvou tisíc politických vězňů převážně z řad opozice.²⁵³ Represe, zastrasování a pouliční boje provázely i volební kampaň před následujícími prezidentskými volbami, tyto represe nejvíce eskalovaly v lednu 1946, vypjatá situace byla hlavně v Buenos Aires. Kandidáti Demokratické unie Tamborini a Mosca proto radši odjeli vést kampaň do provincií.

Po svém nástupu vyhlásil Perón 6. června 1946 částečnou amnestii politickým vězňům. Aby ale převzal plnou moc nad peronistickými silami, rozhodl se Perón sloučit všechny peronistické síly v jedinou Peronistickou stranu. Tomuto kroku se postavil pouze Cipriano Reyes. Perón Proti Reyesovi rozjel masivní negativní kampaň, za Reyese se postavili především dělníci z masokombinátů, z jejichž prostředí on sám vzešel. Aby podpořili svého vůdce, přešli do protestní stávk, která byla ale potlačena policií a Reyes skončil ve vězení. V roce 1948 byl proti němu vykonstruován proces, ve kterém byl obviněn z přípravy atentátu na hlavu státu a odsouzen k sedmi letům vězení.²⁵⁴ Perón intervenoval také v CGT a na univerzitách. V lednu 1947 nechal odvolat z vedení CGT přední odboráře v čele s Luisem Gayem, které potom nahradil jemu loajálními lidmi.²⁵⁵ Stíhání se nevyhnuli ani vedoucí představitelé opozičních stran. Lídr radikálů Ricardo Balbín byl 29. září zbaven poslanecké immunity a poslán před soud kvůli údajnému pohrdání vládou. Proces ale

²⁵⁰ Srov. BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 183-184; GAMBINI, Hugo: *La Justicia de Perón: ¿10 puntos!*, in: <http://www.lanacion.com.ar/509390-la-justicia-de-peron-10-puntos>, [12/5/2015].

²⁵¹ Koncentrační tábory měly stát v Chacu, Patagoni nebo Neuquenu. Američan Blanksten však psal svoji práci bezprostředně po druhé světové válce, kdy bylo toto označení víc než aktuální. Dnešní autoři už takového označení nepoužívají. I Blanksten ale připouští, že v padesátých letech už tato zařízení neexistovala. Viz BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 56, 182.

²⁵² Podle dopisovatele *New York Times* Arvalda Cortesiho, který předtím působil v Itálii, docházelo v Argentině v polovině roku 1945 k represím srovnatelným s těmi nejtvrďšími za Mussoliniho režimu. Viz BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 162-163.

²⁵³ Srov. ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 99; BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 58.

²⁵⁴ CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, s. 211.

²⁵⁵ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 109.

postupoval pomalu, takže se Balbín mezitím rozhodl kandidovat na guvernéra provincie Buenos Aires. V den voleb byl ale zadržen, čímž stoupl v očích veřejnosti, neboť si získal stigma mučedníka. Kromě Balbína skončili ve vězení také socialista Palacios, bývalý prezident Rawson a generál Benjamin Menéndez, až sedmdesát důstojníků uteklo do Uruguaye.²⁵⁶

V únoru 1953 byla vypálena sídla opozičních stran *Casa Radical*, *Casa del Pueblo socialista* a *Jockey Club*, jako odvěta za bombové útoky během Perónova projevu. Následovalo mohutné zatýkání, za mřížemi skončili například opět Ricardo Balbín či spisovatelka Victoria Ocampová, oba však byly v druhé polovině roku opět propuštěny díky všeobecné amnestii.²⁵⁷ Pomocí různých opatření se Perón snažil upozadit také opoziční tisk. Zřizoval například kvóty na papír, omezoval počet výtisků, které mohly jít do oběhu či prováděl dočasné uzávěrky. V extrémních případech mohlo dojít i k vyvlastnění, jako roku 1951 v případě deníků *La Prensa*²⁵⁸ a *La Nueva Provincia*. Posledním existujícím neperonistickým periodikem zůstal deník *La Nación*.

7. 3 Rodina a nemanželské děti

Pro argentinskou společnost třicátých a čtyřicátých let byl typický vysoký počet nemanželských dětí (*hijos ilegítimos*). Z počátku čtyřicátých let se každé třetí dítě v Argentině rodilo jako nemanželské, přičemž v provinciích bylo toto číslo ještě vyšší.²⁵⁹ Nemanželské děti se tradičně dělily na dvě podkategorie - *hijos naturales* (dětí nesezdaného páru) a *hijos adulterinos e incestuosos* (dětí z mimomanželských a incestních vztahů). Mezi těmito kategoriemi existovaly podle argentinského práva významné rozdíly. *Hijos naturales* měly právo požadovat oficiální uznání od svých rodičů, mohly po nich také dědit, ale pouze

²⁵⁶ BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, s. 82-83, 179.

²⁵⁷ ROMERO, Luis A. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. s. 127.

²⁵⁸ Už v roce 1944 měl s deníkem *La Prensa* problém i Perón. Jako ministr války, ji nechal dočasně na pět dní zavřít a poslal šéfredaktora deníku Alberta Gaínzu Paze za mříže. V projevu po zvolení prezidentem označil *La Prensa* za jednoho ze čtyř hlavních nepřátel peronismu, dalšími byla oligarchie, komunisté a opozice. Přesto se ale dlouho nedařilo *La Prensa* úplně paralyzovat, redakce měla totiž dost peněz a sama přecházela do protiofenzivy, jako když například zveřejnila článek o mučení. Dne 26. ledna 1951 došlo ke stávce prodavačů tisku, proti které vystoupily Eva Perónová a poslanec John William Cooke. Následovala spontánní stávka zaměstnanců *La Prensa*, která byla násilně potlačena, jeden zaměstnanec zásah nepřežil, dvanáct bylo zraněno. Cooke potom v Kongresu prosadil vyvlastnění *La Prensa*, Albero Gaínz Paz utekl do Uruguaye. Deník byl poté transformován na oficiální tiskový orgán CGT. Srov. ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, s. 151-153; PENN, Dorothy. *La Prensa -- Argentina's Spokesman for Freedom*, s. 560.

²⁵⁹ V Buenos Aires, dosahoval počet nemanželských dětí pouze 11,2 % z čerstvě narozených dětí. Nejvíce nemanželských dětí, až 53 %, se oproti tomu rodilo v provincii Corrientes. Viz COSSE, Isabella. *Estigmas de nacimiento: peronismo y orden familiar, 1946-1955*, Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica, 2006, s. 28.

čtvrtinový podíl oproti dětem z řádného manželství, pokud takové existovaly. *Hijos adulterinos e incestuosos* mohly být oproti tomu uznáni svými rodiči, jedině pokud si to jejich rodiče přáli a pouze v takovém případě po nich jejich děti mohly požadovat výživné, dědit však po nich v žádném případě nemohly.²⁶⁰

Příklady nekompletních rodin a nemanželských děti byly často námětem argentinských filmů. Takovéto filmy se točily od poloviny třicátých let až do pádu peronismu. Cílem těchto filmů bylo ukázat lidem tradiční nukleární rodinu jako vzor, kterým se měli řídit. Na druhou stranu se takovéto filmy snažily odnaučit lidi stigmatizovat podle původu. Oficiální instituce používaly pro nemanželské děti označení typu: opuštěné děti (*hijos abandonados*), bezmocné děti (*hijos desamparados*), děti bez rodiny (*hijos sin familia*), děti bez rodičů (*hijos sin padres*). V lidové mluvě, ale i v jazyce, který mohli slyšet diváci ve filmech, se říkalo: *hijos naturales*, gaučové (*gauchos*), děti nikoho (*hijos de nadie*), děti neznámého otce, nebo matky (*hijos de padre o madre desconocida*).²⁶¹ Pokud se dítě narodilo mimo manželství, vinila obvykle společnost matku. Zvláště na argentinském venkově bylo poměrně běžné, že měly ženy děti s několika různými muži.²⁶²

Už ve třicátých letech pocívali politici problémy nemanželských dětí, ale účinně s nimi bojovat nedokázali. Peronismus však oproti předchozím vládám postupoval odlišně. Ne nadarmo jej James Daniel charakterizoval jako „čas odplaty pro nemajetné a zapomenuté minulými režimy.“²⁶³ Mezi ně patřily samozřejmě i nemanželské děti. I prezidentský pár byl příkladem, přičemž zvláště Eva Perónová porušovala všechny společenské konvence „správné ženy“.²⁶⁴ Pozdější její aktivita se také zaměřovala na pomoc podobně diskriminovaným. Stavěla domy pro svobodné matky a děti bez domova. Pro peronismus měli děti obecně vysoký význam.²⁶⁵

V roce 1946 vyvíjel Cipriano Reyes iniciativu, podle které měly být zrovnoprávněny všechny nemanželské děti, tedy *hijos naturales* a *hijos adulterinos e incestuosos* na stejnou úroveň. Tento plán ale nakonec skutečně nebyl. V roce 1948 už však vstoupil v platnost

²⁶⁰ Tamtéž. s. 26.

²⁶¹ Tamtéž. s. 72.

²⁶² Tamtéž, s. 95.

²⁶³ JAMES, Daniel. *17 y 18 de octubre de 1945: el peronismo, la protesta de masas y la clase obrera Argentina*, in: TORRE, Juan Carlos. *El 17 de octubre de 1945*, Buenos Aires: Ariel, 1995, s. 23-81.

²⁶⁴ Eva Perónová byla nemanželskou, respektive mimomanželskou dcerou (*hija adulterina*). Tehdejší argentinská společnost hodnotila negativně i její profesi herečky. Herectví bylo totiž považováno za nedůstojné povolání, jež si lidé často spojovali s prostitucí. Viz COSSE, Isabella. *Estigmas de nacimiento, Peronismo y orden familiar 1946-1955*. s. 59.

²⁶⁵ Peronismus děti považoval za „lidský kapitál národa“ (*el capital humano de la nación*), říkalo se, že „děti jsou jediní privilegovaní“ (*los niños son los únicos privilegiados*). Viz COSSE, Isabella. *Estigmas de nacimiento, Peronismo y orden familiar 1946-1955*. s. 112.

„Zákon o osvojení“ (*Ley de Adopción*), podle kterého mohly všechny nemanželské děti přijmout příjmení rodičů a být adoptovány. V září 1954 předložil Antonio Benítez, předseda Poslanecké sněmovny projekt s názvem „Potlačení diskriminačního rodinného původu“ (*Supresión de la Filiación Discriminante*). Podle tohoto projektu mohly být nemanželské děti, počaté během manželství s jinými muži prohlášeny za manželské, přičemž otcem by byl oficiálně manžel. Navíc mohlo být nemanželské dítě přivedeno do domácnosti, když s tím manžel souhlasil.²⁶⁶ To se ale ukázalo jako nepřijatelné pro katolickou církev, která chtěla kompromis mezi právy nemanželských dětí a dětí narozených v manželství. Proto vznikl méně radikální návrh, podle kterého měly vzniknout dvě kategorie, jedna pro všechny děti z manželského svazku (*hijos matrimoniales*) a jedna pro všechny nemanželské děti (*hijos extramatrimoniales*), čímž by právně zaniklo dělení na *hijos naturales* a *hijos adulterinos e incestuosos*.²⁶⁷ Tento zákon také nakonec Kongres schválil a to i přes odpor opozice a katolické církve. Ve svém výsledku ale tato reforma nebyla tak radikální, jako původně zamýšlené návrhy. Úplná rovnost přesto nastolena nebyla, nemanželské děti (*hijos extramatrimoniales*) měly stále obtíže s vymáháním svých práv a společnost je nepřestala vnímat negativně, neboť změna legislativy nemohla okamžitě změnit chování společnosti.

²⁶⁶ COSSE, Isabella. *Estigmas de nacimiento, Peronismo y orden familiar 1946-1955*. s. 149-150.

²⁶⁷ Tamtéž, s. 163-172.

Závěr

Ačkoliv vzešel Perón z vojenského prostředí, na rozdíl od svých předchůdců byl schopen se ve své pozici udržet. Na rozdíl od nich si totiž dokázal získat na svou stranu lidové masy, což se ukázalo jako klíčové. Docílil toho díky aplikaci sociálně orientovaných zákonů ještě z pozice vedoucího muže Sekretariátu práce sociálního zabezpečení. Když se jej potom generálové pokusili sesadit a poslali jej do vězení, postavily se za něj právě nejnižší vrstvy, které jej přišly podpořit na demonstraci na *Plaza de Mayo*, které se účastnili statisíce lidí, zde se také zrodili tzv. *descamisados*, kteří se poté stali důležitou součástí peronistické ideologie i její propagandy. Demonstrace byla bezpochyby velmi dobře zorganizovaná a přestože se jí mohli účastnit i lidé, kteří Peróna ani neznali, je patrné, že za Perónem stály masy. Generálům nezbývalo pak nic jiného, než Peróna propustit a ten slíbil, že bude kandidovat na prezidenta, který měl být zvolen v regulérních volbách namísto pochybného jmenování jako v případě Perónových předchůdců.

Právě na tyto vrstvy společnosti byla peronistická politika zaměřena i během Perónovy vlády. Juan Domingo Perón přebíral zemi v poměrně dobré ekonomické situaci, mnoho peněz ale utratil právě za zlepšování životních podmínek nejnižších vrstev argentinské společnosti. Tato štedrá sociální politika zajistila Perónovi širokou podporu, hlavně v prvních letech jeho vlády, jelikož ale bylo její financování velmi náročné, nedokázal peronistický režim udržet stejný kurz a během padesátých let musel stále častěji omezovat výdaje. S poklesem životní úrovně obyvatelstva přirozeně klesala i Perónova obliba. V polovině padesátých let už byl prezident tak neoblíbený, že vojenské kruhy pochopily, že už se nemusí obávat nejnižších vrstev, a odhodlaly se k vojenskému převratu, který sesadil Perónův režim v roce 1955.

Hlavním rozdílem mezi režimem, který nastolil Juan Domingo Perón a většinou dalších autoritativních režimů byla poměrně propracovaná ideologie, která ale byla dobře srozumitelná, jejímž autorem byl do jisté míry sám Perón. Základem této ideologie bylo státem financované zlepšování životních podmínek nejnižších vrstev obyvatelstva, zejména dělnictva. Je však třeba říci, že své odpůrce režim pronásledoval a opozici prakticky znemožňoval přímou politickou konfrontaci, také byla omezena svoboda slova a existovala cenzura. Přesto odkaz peronismu přetrvál v argentinské společnosti dodnes a k peronistické tradici se hlásí i dnešní vládnoucí strany v čele s prezidentkou Cristinou Kirchnerovou. Peronismus lze tedy definovat jako systém, který se snaží získat hlasy dělnictva a jiných

nízkopříjmový skupin prosazením významného zvyšování jeho životní úrovně. K tomu účelu utrácí velmi vysoké částky a z dlouhodobého hlediska je v podstatě nefinancovatelný. Jeho rétorika je rovnostářská a nacionalistická. Aby umlčel hlasy opozice, neváhá použít nejrůznějších represí a restrikcí, snaží se mít pod kontrolou celou společnost, proto usiluje o to, aby existovala pouze jedna politická strana, jedna odborová centrála, apod.

Perónem prezentovaná myšlenka třetí cesty, coby kompromisu mezi liberálními demokraciemi a komunismem, potažmo mezi Spojenými státy a Sovětským svazem, byla spíše ideologickou poučkou, nežli užívanou praxí. Argentina měla ve své zahraniční politice mnohem blíže k USA, se kterými i koncem padesátých let navazovala užší vztahy, než ke vzdálenému a v jejích poměrech dosti neznámému Sovětskému svazu. Hrozba možnosti spolupráce se SSSR byla spíše využívána jako jakýsi nátlakový prostředek při složitém vyjednávání s USA. Dále byla také využívána ve vztahu k argentinským dělníkům, kterým se snažil režim dokázat, že nespolupracuje s kapitalistickou velmocí typu USA.

Pro peronismus byla postava Peróna naprosto klíčová. Perón byl opravdu nejmocnějším mužem režimu a ideologii peronismu vypracoval do značné míry sám. Jako příkladný autoritativní vládce dokázal Perón účinně odstavit jakoukoliv konkurenci, ať už z řad opozice nebo ve vlastních řadách, pomocí zastrašování a nejrůznější škály represí. Na vysokých pozicích v Peronistické straně a v CGT podporoval nevýrazné loajální typy, od kterých nemohl čekat žádné nebezpečí.

Pro peronistickou ideologii byla velmi důležitou i osoba Evy Perónové, která byla nesmírně populární. S jejím odchodem ztratil režim jeden ze svých symbolů, který už nedokázal nikdy nahradit. Většina dnešních historiků se ale shoduje na tom, že na přímém nástupu Peróna k moci neměla Eva rozhodující podíl, její význam byl umocněn až peronistickou propagandou během vlády Juana Domiga Peróna. V průběhu událostí 17. října 1945, při kterých byl Perón propuštěn z vězení a poté přednesl triumfální projev před statisíci občany na *Plaza de Mayo*, nebyla totiž Eva ještě ani Perónovou manželkou, neznala osobně organizátory demonstrace z řad odborových předáků a běžní Argentinci na *Plaza de Mayo* ji ještě ani neznali. Na organizaci demonstrace za propuštění Peróna měli největší podíl zmiňovaní odboroví předáci z CGT, zejména Cipriano Reyes, Luis Gay nebo Luis Monzalvo. Pro peronismus je typické, že Perón po svém nástupu do prezidentského úřadu tyto muže odstavit a oficiální propaganda nahradila jejich zásluhy právě mýtem o Evě Perónové. Nicméně je třeba říci, že v polovině padesátých let, tedy po své smrti, byla Eva Perónová mnohem více oblíbená, nežli Perón, jenž se zdiskreditoval kvůli špatné hospodářské situaci země, ze které plynul pokles životní úrovně obyvatel.

Seznam použité literatury

Dobové prameny

Carta Orgánica del Partido Laborista, Acta constitutiva del Partido, 24. října 1945, in: <http://archivoperonista.com/documentos/actas/1945/carta-organica-partido-laborista/>, [12/5/2015].

El Conocimiento del Segundo Plan Quinquenal, 1952, in: <http://archivoperonista.com/documentos/declaraciones/1952/conocimiento-segundo-plan-quinquenal/>, [12/5/2015].

Discurso ante la Asamblea Constituyente Reformadora, 27. ledna 1949, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1949/discurso-ante-asamblea-constituyente-reformadora/>, [12/5/2015].

Discurso ante la Asamblea Legislativa con motivo de su juramento como Presidente, 4. června 1946, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1946/discurso-ante-asamblea-legislativa-motivo-su-juramento-como/>, [12/5/2015].

Discurso ante los trabajadores en Plaza de Mayo, 17. října 1945, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1945/discurso-ante-trabajadores-en-plaza-mayo/>, [12/5/2015].

Discurso en el Congreso Nacional exponiendo el Segundo Plan Quinquenal, 1. prosince 1952, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1952/discurso-en-congreso-nacional-exponiendo-segundo-plan-quinquenal/>, [12/5/2015].

Discurso en Plaza de Mayo para anunciar la sanción de la Ley del Voto Femenino, 23. září 1947, in: <http://archivoperonista.com/discursos/maria-eva-duarte-peron/1947/discurso-en-plaza-mayo-anunciar-sancion-ley-voto-femenino/>, [12/5/2015].

El 17 de Octubre de 1945 – Testimonio de un Obrero, La gente venía del sur, in: http://www.elhistoriador.com.ar/documentos/ascenso_y_auge_del_peronismo/17_de_octubre_de_1945_testimonio_de_un_obrero.php, [12/5/2015].

Estatuto del Peón, 8. října 1944, in: <http://archivoperonista.com/documentos/decretos/1944/estatuto-peon/>, [12/5/2015].

PERÓN, Juan D. *Movimiento Peronista (Consejo Superior) – Las 20 verdades peronistas*, in: http://www.elhistoriador.com.ar/documentos/peronismo/movimiento_peronista_20_verdades_peronistas.php, [12/5/2015].

Ley del Voto Femenino, 9. září 1947, in: <http://archivoperonista.com/documentos/parlamentario/1947/ley-voto-femenino/>, [12/5/2015].

Libreta de bautismo de Juan Perón, 14. ledna 1898,
in: <http://archivoperonista.com/documentos/acta/1898/libreta-bautismo-juan-peron/>,
[12/5/2015].

Palabras ante gobernadores y dirigentes políticos sobre la situación con la Iglesia,
10. listopadu 1954, in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1954/palabras-ante-gobernadores-dirigentes-politicos-sobre-situacion/>, [12/5/2015].

Palabras luego del bombardeo a Plaza de Mayo, 16. června 1955,
in: <http://archivoperonista.com/discursos/juan-domingo-peron/1955/palabras-luego-bombardeo-plaza-mayo/>, [12/5/2015].

Tratado de unión económica argentino-chilena, 7. července 1953,
in: <http://archivoperonista.com/documentos/tratado/1953/tratado-union-economica-argentino-chilena/>, [12/5/2015].

Odborná literatura

ALONSO BARAHONA, Fernando. *Perón, o, El espíritu del pueblo*, Madrid: Criterio Libros, 2003, ISBN 84-95437-13-9.

BLANKSTEN, George I. *Perón's Argentina*, New York: Russell, 1967.

BORRONI Otelo a Roberto VACCA. *La vida de Eva Perón*, Buenos Aires: Editorial Galerna, 1971.

BUCHRUCKER, Cristián. *Nacionalismo y peronismo: la Argentina en la crisis ideológica mundial (1927-1955)*, Buenos Aires: Editorial Sudamericana, Colección Historia y cultura, 1987. ISBN 95-007-0430-7.

CAPSITSKI, José. „*Prehistoria de Eva Perón*“, in: *Todo es Historia*, Buenos Aires: Mimeo, červen 1968, č. 14.

COSSE, Isabella. *Estigmas de nacimiento: peronismo y orden familiar, 1946-1955*, Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica, 2006, ISBN 950-557-668-4.

GOODWIN, Paul B. *Anglo-Argentine Commercial Relations: A Private Sector View, 1922-43*, in: *The Hispanic American Historical Review*, Durham: Duke University Press, únor 1981, r. 61, č. 1.

CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile*, Praha: Lidové noviny, Dějiny států, 1999, ISBN 80-7106-323-1.

CHALUPA, Jiří. *Věčné návraty Johna Sundayho (1.). Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu*, in: *Dějiny a současnost. Kulturně historická revue*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998, č. 1.

CHALUPA, Jiří. *Věčné návraty Johna Sundayho (2.). Juan Domingo Perón a peripetie latinskoamerického populismu*, in: Dějiny a současnost. Kulturně historická revue, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998, č. 2.

JAMES, Daniel. *Resistance and integration: Peronism and the Argentine working class, 1946-1976*. Cambridge: Cambridge University Press, Cambridge Latin American studies, 1994, ISBN 05-214-6682-2.

LUCA DE TENA, Torcuato, Juan Domingo PERÓN, Luis CALVO a Esteban PEICOVICH. *Yo, Juan Domingo Perón: relato autobiográfico*, Barcelona: Editorial Planeta, 1976. ISBN 84-320-6602-8.

LUNA, Félix. *El 45: crónica de un año decisivo*, Buenos Aires: Editorial J. Alvarez, 1969.

MACKINNON, María M. *Los años formativos del Partido Peronista: resultados de una investigación*, in: Desarrollo Económico, Buenos Aires: Instituto de Desarrollo Económico y Social, duben – červen 2002, r. 42, č. 165.

MCLYNN, Frank J. *The Political Thought of Juan Domingo Perón*, in: *Boletín de Estudios Latinoamericanos y del Caribe*, Amsterdam: Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns Amerika (CEDLA), 1982, č. 32.

NAVARRO, Marysa. *Evita*. Buenos Aires: Planeta, 1994, ISBN 95-074-2533-0.

NOHLEN, Dieter. *Elections in the Americas: a data handbook, volume 2*, New York: Oxford University Press, xvii, 2005, ISBN 0-19-928358-3.

PENN, Dorothy. *La Prensa -- Argentina's Spokesman for Freedom*, in: Hispania, American Association of Teachers of Spanish and Portuguese, listopad 1946, roč. 29, č. 4, ISBN 0018-2133.

PERÓN, Juan D. *La Comunidad Organizada*, Buenos Aires: Instituto Nacional „Juan Domingo Perón“ de Estudios e Investigaciones Históricas, Sociales y Políticas, 2006.

ROMERO, Luis Alberto. *Breve historia contemporánea de la Argentina*, Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica, Sección de obras de historia, 2001, ISBN 95-055-7393-6.

RUSSO, Carlos. *La Unión Democrática*, in: *Historia integral argentina, El peronismo en el poder*, Buenos Aires: Centro editor de América Latina, 1973.

SETTIMI, Stella M. a Patricia AUDINO. *La Nacionalización del Banco Central de la República Argentina, 1946: una interpretación*, in: *Análisis Económico 2012*, XXVII (64), 1. čtvrtletí roku 2012.

SIGAL, Silvia a Eliseo VERÓN. *Perón o muerte: los fundamentos discursivos del fenómeno peronista*, Buenos Aires: Editorial Legasa, 1986, ISBN 95-060-0078-6.

SMITH, Peter H. *Social Mobilization, Political Participation, and the Rise of Juan Peron*, in: *Political Science Quarterly*, New York: The Academy of Political Science, březen 1969, r. 84, č. 1.

TORRE, Juan Carlos. *El 17 de octubre de 1945*, Buenos Aires: Ariel, 1995, ISBN 95-091-2234-3.

TURNER, Frederick C a José Enrique MIGUENS. *Juan Perón and the reshaping of Argentina*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, xii, 1983, ISBN 08-229-3464-7.

VECCHIONI, Domenico. *Juan Domingo Perón nel centenario della nascita*, in: Rivista di Studi Politici Internazionali, Řím: Maria Grazia Melchionni, duben - červen 1996, r. 63, č 2.

ZANATTA, Loris. *Perón y el mito de la nación católica: Iglesia y Ejército en los orígenes del peronismo (1943-1946)*, Buenos Aires: Editorial Sudamericana, Colección Historia y cultura, 1999, ISBN 95-007-1674-7.

Internetové zdroje

Casamiento Secreto, in: <http://www.eldia.com.ar/edis/20110220/laciudad42.htm>, [12/5/2015].

Entrevista a Christian Ferrer, "La fiesta del Pueblo", in: <http://www.cafealaturca.8m.com/EntrevFERRER.htm>, [12/5/2015].

Embajada de la Federación de Rusia en la República Argentina, in: <http://argentina.mid.ru/es/web/arg/embajadores>, [12/5/2015].

FERRAND, Manuel M. *Como cayéndose de un guindo*. in: <http://www.abc.es/historico-opinion/index.asp?ff=20020109&idn=70817>, [12/5/2015].

GAMBINI, Hugo: *La Justicia de Perón: ¡10 puntos!*, in: <http://www.lanacion.com.ar/509390-la-justicia-de-peron-10-puntos>, [12/5/2015].

PEREYRA, Enrique P. *Opiniones de todos los colores*, *Clarín*, 22. října 2001, in: <http://edant.clarin.com/diario/2001/10/22/s-04101.htm>, [12/5/2015].

PIGNA, Felipe. *Juan Domingo Perón*, in: <http://www.elhistoriador.com.ar/biografias/p/peron.php>, [12/5/2015], ISSN 1851-5843.

SALA, Rodolfo. *¿Por qué el peronismo no recuerda el 4 de junio de 1943 siendo que es su fecha fundacional?*, in: http://www.historiaconopinion.com.ar/index.php?option=com_content&view=article&id=242:el-4-de-junio-de-1943&catid=38:actualidad&Itemid=71, [12/5/2015].